

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Salla Viljas

Vaasan Ristinummi

Asuinalueen maine – rasite vai mahdollisuus?

Johtamisen yksikkö
Aluetieteen Pro gradu -tutkielma
Hallintotieteiden maisteriohjelma

Vaasa 2022

VAASAN YLIOPISTO**Johtamisen yksikkö**

Tekijä:	Salla Viljas		
Tutkielman nimi:	Vaasan Ristinummi: Asuinalueen maine – rasite vai mahdollisuus?		
Tutkinto:	Hallintotieteiden maisteri		
Oppiaine:	Aluetiede		
Työn ohjaaja:	Ilkka Luoto		
Valmistumisvuosi:	2022	Sivumäärä:	71

TIIVISTELMÄ:

Tämän tutkimuksen kohteena on Vaasan Ristinummen kaupunginosa, joka tunnetaan yhtenä kaupungin huonomaineisimmista kaupunginosista. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millä tekijät ovat vaikuttaneet huonon maineen syntyyn ja sen pysyvyyteen sekä onko maineella ollut vaikutusta alueen kehittämiseen. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys pohjautuu alueellisen eriytymisen ja alueen maineen käsitteisiin.

Alueellinen eriytyminen on yleistynyt ja usein epätoivottu ilmiö erityisesti suurissa kaupungeissa. Ilmiö on seurausta eri ihmisryhmien epätasaisesta jakautumisesta kaupungin sisällä. Eriytymiskehitystä voidaan havaita eri aluetasojen, kuten kaupunginosien, korttelien ja talojen tasolla. Sosiaaliset tekijät, kuten asukkaiden elämäntilanne, tulotaso ja etnisyys vaikuttavat merkittävästi alueellisen eriytymisen syntyyn. Sosiaalisten tekijöiden lisäksi alueellisen eriytymiskehitykseen voidaan vaikuttaa hallinnollisten tekijöiden, kuten asuntopolitiikan ja kaupunkisuunnittelun avulla.

Eriytymiskehityksen kärjistyessä laajaksi epätoivotuksi ongelmaksi, syntyy ajan saatossa asuinalueen rappeutumista edistävä itseään ruokkiva kehä. Rappeutumiskehityksen alussa vaikuttaa usein alueen huono maine, joka on seurausta ihmisten muodostamista mielikuvista. Maineen syntyyn vaikuttavat erilaiset toiminnalliset, fyysiset ja sosiaaliset tekijät, kuten asuinalueen sijainti, rakennusten kunto ja asukkaiden sosioekonominen asema. Maine voi vaihdella sen mukaan, kenen näkökulmasta mainetta tarkastellaan. Alueen sisäinen maine syntyy alueen asukkaiden arvioinneista. Ulkoinen maine muodostuu ulkopuolisten luomista mielikuvista, jolloin alue nähdään usein negatiivisemmassa valossa. Asuinalueen huono maine voi ohjata ihmisten muuttoliikettä, jolloin pyrkimyksenä on muuttaa pois epäviihtyisäksi koetulta asuinalueelta tai välttämättömien epätoivottuja alueominaisuuksia. Näin alueen huono maine voi johtaa asuinalueen eriytymiskehityksen kiihtymiseen.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Teemahaastatteluna toteutettuihin yksilöhaastatteluihin valittiin viisi haastateltavaa, jotka joko asuvat Ristinummella tai muuten tuntevat alueen hyvin. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että Ristinummella voidaan havaita alueellista eriytymistä, sillä ongelmien nähtiin painottuvan asuinalueen tiettyihin kerrostaloihin. Maineen koettiin syntyneen vuosien saatossa, ja siihen ovat vaikuttaneet lama, muutokset asukasrakenteessa sekä vanheneva rakennuskanta. Sijainti kaukana keskustasta sekä huhupuheiden liikkumisen koettiin ylläpitävän huonoa mainetta. Huono maine nähtiin alueen kehitystä jarruttavana tekijänä, mutta myös puskurina, joka pakottaa toimenpiteisiin alueen kehittämiseksi. Alueellisen eriytymisen ja alueen maineen tutkiminen onkin tärkeää, jotta epätoivottuun kehitykseen voidaan puuttua ajoissa ennen ongelmien kärjistymistä.

AVAINSANAT: segregatio, alueellinen eriytyminen, alueen maine, imago, aluekehitys

Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Tutkielman tavoite ja tutkimuskysymykset	7
1.2	Tutkielman rakenne	7
2	Eriytyvät kaupungit	9
2.1	Keskeiset käsitteet	11
2.2	Alueiden eriytymiseen vaikuttavat tekijät	13
2.3	Alueellisen eriytymisen torjunta	18
3	Mielikuvat alueesta	21
3.1	Maine	22
3.2	Sisäinen ja ulkoinen maine	25
3.3	Imago	28
4	Tutkimusmenetelmät ja aineisto	31
4.1	Tutkimuksen kohderyhmä	32
4.2	Tutkimuksen luotettavuus	34
5	Tutkimuskohteena Vaasan Ristinummi	37
5.1	Ristinummen maine ja tekijät sen taustalla	38
5.2	Ristinummen kehitys ja tulevaisuuden näkymät	54
6	Yhteenveto	61
	Lähteet	65
	Liite. Haastattelurunko	70

Kuvat

Kuva 1. Vaasan kartta	6
Kuva 2. Kaupungin ekologinen rakenne	10
Kuva 3. Asuinalueiden rappeutumisen kehämalli	18
Kuva 4. Maineen neljä kenttää	23
Kuva 5. Ristinummen kartta	37

1 Johdanto

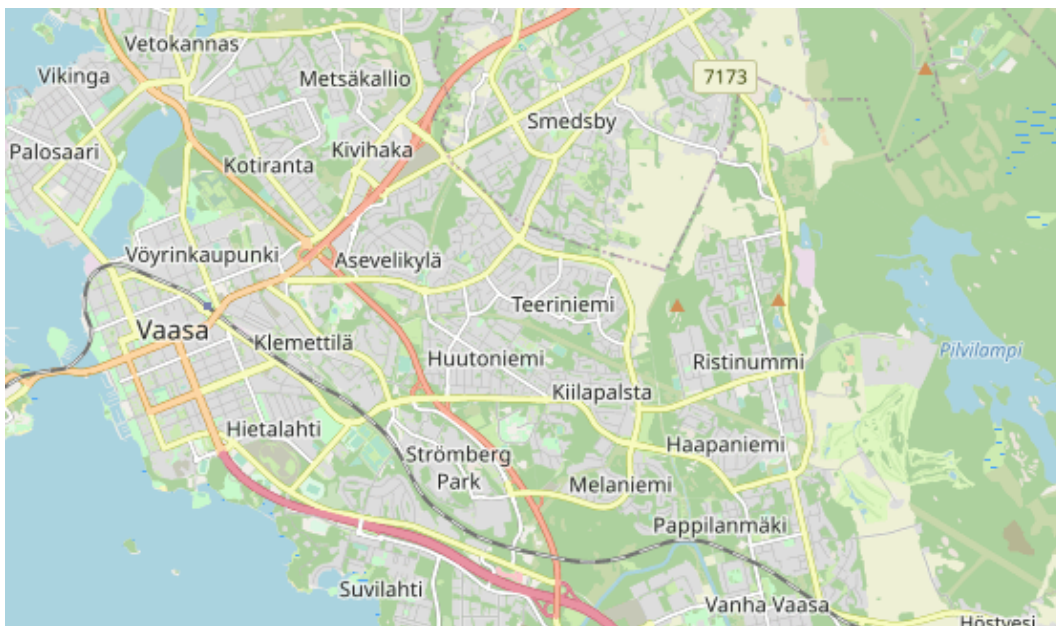
Asuinalueiden jako hyvä- ja huonomaineisiin alueisiin on tyypillistä etenkin suuremmissa kaupungeissa. Uuteen kaupunkiin muuttaessa saamme usein kuulla, kuinka tietyt paha-maineiset kaupunginosat tulee kiertää kaukaa. Näihin alueisiin liitetään usein epämiellyttäväksi miellettyjä piirteitä, kuten sosiaalisten ongelmien kasautumista. Vastakohtana näille kehnon maineen asuinalueille ovat varakkaiden asuinalueiksi mielletyt hyvämaineiset kaupunginosat. Asuinalueista herääviin mielikuviin voivat vaikuttaa ulkoiset tekijät, kuten rakennusten ulkonäkö tai alueen asukkaisiin liitetyt piirteet, kuten tulotaso ja etninen tausta. Ihmisten puheet toimivat tehokkaana asuinalueiden markkinoijana, niin hyvässä kuin pahassa. Tietyn asuinalueen huonon maineen korostaminen ohjaa ihmisten muuttoliikettä, ja voi johtaa kaupungin sisäisten alueellisten erojen kasvuun.

Kaupunkien rakenteellinen alueellinen eriytyminen, eli väestön sosioekonomisten ja etnisten erojen alueellistuminen on tyypillinen ilmiö ympäri maailman. Euroopassa kaupunkien eriytymiskehityksen on havaittu olevan maltillisempaa, mikäli vertailukohteena käytetään Yhdysvaltojen suurkaupungeille tyypillistä voimakasta eriytymistä. Vaikka Suomessa eriytymiskehitys on vielä varsin maltillista, on viime vuosikymmenien talouden rakennemuutokset ja nopea kaupunkiseutujen kasvu lisännyt alueiden välisiä eroja ja korostanut alueiden jaottelua hyvä- ja huono-osaisiin alueisiin. (Bernelius 2013, s. 13, 16).

Anderssonin ja Bråmån (2007) näkemyksen mukaan asuinalueiden eriytymisen alkupisteenä on alueen huono maine, johon vaikuttaa alueen fyysiset tekijät tai esimerkiksi syrjäinen sijainti. Huono maine heikentää alueen arvoa ja tämän seurauksena sosiaaliset ongelmat alkavat kasautua alueelle. Maineella on vaikutus asuinalueesta muodostettuihin mielikuviin ja tätä kautta alueellisen eriytymisen syntyyn. Prementierin, van Hamin ja Boltin (2008, s. 836–838) mukaan alueen maineen syntyyn vaikuttaa toiminnalliset, fyysiset ja sosiaaliset tekijät, kuten esimerkiksi alueen sijainti, infrastruktuuri sekä asukkaiden etnisyys tai tulotaso.

Kuten Andersson ja Bråmås mainitsevat, asuinalueiden eriytyminen ja huono maine ovat yhteyksissä toisiinsa. Nämä kaksi ilmiötä voivat muodostaa tosiaan ruokkivan kehän, jonka seurauksena on lopulta asuinalueen rappeutuminen. Näiden ilmiöiden ollessa kie-toutuneet toisiinsa, nojautuu tämän tutkielman teoreettinen viitekehys sekä alueellisen eriytymisen että alueen maineen käsitteisiin.

Tässä tutkielmassa tutkimuskohteena on Vaasan Ristinummen kaupunginosa, joka tunnetaan yhtenä Vaasan huonomaineisimpana asuinalueena. Ristinummi sijaitsee kaupungin itäpuolella, noin viiden kilometrin päässä keskustasta (ks. kuva 1). Vuosien saatossa Ristinummesta on alettu käyttää erilaisia alueen luonteeseen viittaavia nimityksiä, kuten ”Slumminummi” tai ”Nistinummi”.

Kuva 1. Vaasan kartta (OpenStreetMap)

Tutkielman aihe on ajankohtainen, sillä Ristinummi on mukana ympäristöministeriön koordinoimassa vuosien 2020-2022 aikana toteutettavassa lähiöohjelmassa, jonka tavoitteena on muun muassa ehkäistä asuinalueiden eriytymistä sekä edistää alueiden elinvoimaisuutta. Ristinummen lähiökehittämishankkeen toteutuksesta vastaa Vaasan kaupunki. Myös Vaasan yliopisto on tarttunut aiheeseen Lähiö-Inno -tutkimushankkeen

kautta, joka osana ympäristöministeriön lähiöohjelmaa pyrkii tuottamaan tietoa, jonka avulla ehkäistään asuinalueiden segregatiota ja vahvistetaan niiden sosiaalista kestävyyttä. On tärkeää, että asuinalueiden väliset erot tiedostetaan, jotta epätoivottuun eriytymiskehitykseen voidaan puuttua ennen ongelmien kärjistymistä suurempaan mittakaavaan.

1.1 Tutkielman tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkielman tavoitteena on selvittää, mistä haastateltavien mielestä Ristinummen kaupunginosan huono maine johtuu ja mitkä tekijät ylläpitävät sitä. Lisäksi kiinnostuksen kohteena on maineen ja aluekehityksen yhteys. Tutkimuskysymysten avulla pyrkimyksenä on selvittää haastateltavien kokemuksia alueen maineesta, sen historiasta ja alueen kehityksestä. Ensimmäinen tutkimuskysymys vastaa siihen, millaisena haastateltavat näkevät Ristinummen maineen, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet sen syntyyn ja mitkä tekijät ylläpitävät sitä. Toisen tutkimuskysymyksen avulla selvitetään maineen vaikutusta alueen kehitykseen.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet Ristinummen maineen syntyyn, ja mitkä tekijät ylläpitävät sitä?
2. Onko kaupunginosan maine vaikuttanut alueen kehittämiseen?

1.2 Tutkielman rakenne

Tutkielma sisältää kuusi päälukua. Ensimmäinen pääluku johdattelee aiheeseen sekä esittelee tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Tutkielman teoriaosuus sisältyy päälukuihin kaksi ja kolme. Toisessa pääluvussa tarkastellaan alueellisen eriytymisen ilmiötä sen historian ja eri alakäsitteiden avulla. Lisäksi toisessa luvussa esitellään keinoja

alueellisen eriytymisen ehkäisemiseksi. Kolmas pääluke painottuu alueen maineen käsitteeseen. Näiden kahden pääluvun avulla pyritään luomaan vahva teoreettinen viitekehys tutkielman empiiriselle osuudelle.

Tutkielman empiirinen osuus alkaa pääluvusta neljä, jossa esitellään käytetty tutkimusmenetelmä sekä aineisto. Lisäksi neljännessä pääluvussa pohditaan tutkielman luotettavuutta eri lähteisiin viitaten. Viides pääluke painottuu tutkimustulosten esittämiseen ja analyysiin. Kuudennen pääluvun johtopäätökset kokoavat tutkimuksen havainnot yhteen.

2 Eriytyvät kaupungit

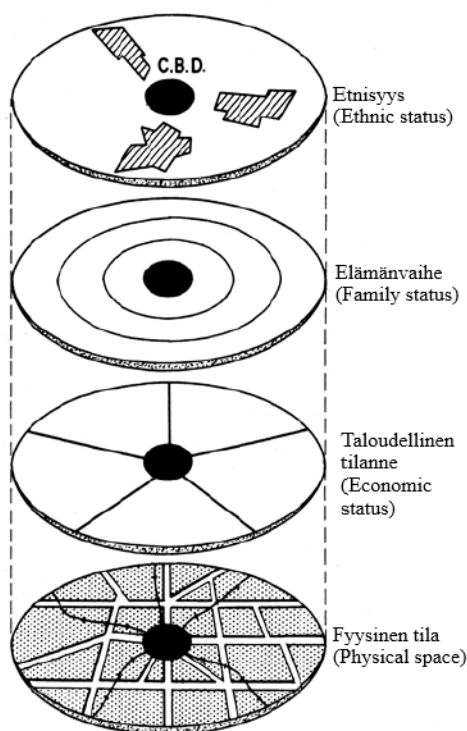
Alueellisella eriytymisellä tarkoitetaan erilaisten ihmisryhmien epätasaista sijoittumista kaupunkiseudulla (Vilkama, 2011, s. 24). Van Kempen ja Özüekren (1998, s. 1632) määrittelevät käsitteen yliedustuksen ja aliedustuksen kautta. Heidän mukaansa alueellista eriytymistä syntyy, kun alueilla esiintyy yli- ja aliedustusta eri ihmisryhmissä. Alueen käsite viittaa eriytymiseen jonkin alueen, kuten kaupungin sisällä. Ilmiössä merkittävää on se, että eriytymistä voidaan havaita useilla eri aluetasoilla. Van Kempen ja Özüekren (1998, s. 1632) mainitsevat, että eriytymistä voi esiintyä kaupunkien, kaupunginosien, korttelien tai jopa yksittäisten talojen välillä. Nämä tasot eivät kuitenkaan ole täysin yhteyksissä toisiinsa. Esimerkiksi yksittäisen korttelin eriytyminen ei välttämättä tarkoita koko kaupungin olevan eriytynyt.

Vaikka alueellinen eriytyminen käsitteenä on varsin tuore, on ilmiöön liittyvää tutkimusta tehty jo viime vuosituhannen alusta saakka. Kaupunkirakenteen muutoksien ja kaupungissa ilmenevien sosiaalisten ongelmien tutkimusta on tehty jo 1800-luvulta lähtien, jolloin länsimaiden nopea kaupungistuminen herätti kiinnostusta kaupunkien erityispiirteitä kohtaan. Tällöin puheenaiheeksi nousivat köyhyyden alueellistuminen ja kaupunkien työväestön huono-osaisuus, joka näkyi ahtaina ja epähygieenisinä asuinoloina. Nykyaikaisen segregaatiotutkimuksen perustana voidaan pitää Chicagon koulukunnaksi kutsuttua tutkimussuuntausta. 1920-luvulta alkaen joukko Chicagon alueen yliopistojen tutkijoita alkoi tutkia aihetta kaupunkiekologisesta näkökulmasta, tavoitteenaan todistaa alueellisen eriytymisen syntyvän eri ihmisryhmien kilpaillessa rajallisista resursseista. (Bernelius, 2013, s. 22–23.)

Ernest Burgessin (1925, s. 27–29) näkemys kaupunkien rakenteesta perustuu vyöhykkeisiin, joiden perustana on kaupungin fyysiset ominaisuudet. Burgessin vyöhykemallin keskiössä on kaupungin keskusta (central business district), jonka ympärille muodostuu vyöhykkeitä kaupungin kehityksen seurauksena. Ydinkeskustaa ympäröi muutosvyöhyke, jonka asuntokanta on huonokuntoista, ja odottaa uudistamista. Suurkaupungeissa muu-

tosvyöhykkeelle sijoittuvat slummit, ghetot ja erilaiset etniset kaupunginosat, kuten Yhdysvaltojen suurkaupungeille tyypilliset China Town ja Little Italy. Mikäli kaupungin uudistusprosessi onnistuu, muutosvyöhyke sulautuu osaksi ydinkeskustaa. Työväestön sekä keskiluokkaisten ja varakkaiden asuinalueet sijoittuvat muutosvyöhykkeen ulkopuolelle, ja kaupungin kasvaessa nämä vyöhykkeet laajenevat yhä kauemmaksi keskustasta (Ks. myös Pahl ja muut 1983, s.41–42).

Robert Murdie (1971, s. 286–287) on havainnollistanut kaupunkien ekologista rakennetta mallin avulla, joka koostuu sektoreista, kehistä ja pienemmistä yksiköistä (ks. kuva 2). Mallin mukaan kaupunki koostuu päällekkäisistä eri ominaisuuksien kerroksista. Fyysinen infrastruktuuri luo kaupungin perustan, jonka päälle rakentuvat asukkaisiin liittyvät eri sosioekonomiset muuttujat.

Kuva 2. Kaupungin ekologinen rakenne (Murdie, 1971)

Murdien kaupunkimallin mukaan sosiaaliset kerrokset muodostuvat sektoreista, kehistä ja pienemmistä yksiköistä. Asukkaat sijoittuvat kaupungin alueelle taloudellisen tilanteensa mukaan sektorimaisesti, elämänvaiheensa mukaan kehämäisesti ja etnisyytensä mukaan pienemmiksi yksiköiksi eri puolille kaupunkia. Kaupunkiekologinen ideaalimalli on edelleen relevantti työkalu kaupunkien rakenteen kuvailemiseen, ja kuten Bernelius (2013, s. 24) korostaa, alueellisen eriytymisen jäsentäminen asukkaiden sosioekonomisen aseman, elämänvaiheen ja etnisyyden kautta on edelleen vakiintunut tapa hahmottaa kaupunkien eriytymistä.

2.1 Keskeiset käsitteet

Alueellisen eriytymisen ilmiöön viittaavia käsitteitä on useita. Samasta aiheesta käytetään käsitteitä *alueellinen eriytyminen*, *segregaatio* ja *alueellinen erilaistuminen*. Käytetyistä käsitteistä segregatio on merkitykseltään voimakkain. Vaattovaaran (1998, s. 11) mukaan segregatio on poikkeuksetta epätoivottua sosiaalista erilaistumista, ja erityisesti huono-osaisuuden alueellista kasautumista. Alueellisen eriytymisen käsite on yleinen suomalaisessa keskustelussa. Alueellinen eriytyminen on käsitteenä neutraalimpi kuin segregatio, mutta sisältö on sama. Alueellinen eriytyminen kuvaa laajemmin erilaisten ihmisryhmien epätasaista sijoittumista kaupungin sisällä. Tällöin eriytymistä voi ilmetä myös ilman negatiiviseksi miellettyä huono-osaisuuden ja köyhyyden ulottuvuutta. Tässä tutkimuksessa eriytymiskehitykseen viitattaessa käytetään alueellisen eriytymisen käsitettä sen neutraalin sävyn vuoksi.

Käsitteet alueellinen erilaistuminen ja positiivinen segregatio kuvaavat ilmiötä hieman eri näkökulmasta. Berneliuksen (2013, s. 27–28) ja Vilkaman (2011, s. 25) mukaan alueellinen erilaistuminen on neutraalimpaa, ja kaupunkirakenteille luonnollista kehitystä, jossa asuinalueet erilaistuvat eri elämäntilanteissa olevien asukkaiden sijoituessa eri puolille kaupunkia. Tällöin alueiden erilaistuminen voidaan nähdä jopa kaupungin vetovoiman näkökulmasta toivottuna ilmiönä, jolloin eri asuinalueet profiloituvat positiivisesti erityyppisiksi elämäntyyliin ja imagon perusteella. (Bernelius, 2013, s. 27–28).

Alueellisen eriytymisen käsite voidaan jakaa toisistaan hieman poikkeaviin alakäsitteisiin, jotka kuvaavat ilmiötä hieman eri näkökulmista. Eri tutkimuksissa niiden nimitykset vaihtelevat, mutta teema pysyy samana. Keskeisiä ominaisuuksia näissä alakäsitteissä ovat asukkaiden etnisyyteen, talouteen ja elämäntilanteeseen liittyvät tekijät. Vilkama (2011, s. 24–25) käsittelee aihetta demografisen, sosiaalisen ja etnisen eriytymisen käsitteiden kautta. Demografinen eriytyminen viittaa iältään ja elämäntilanteeltaan erilaisten ihmisten sijoittumiseen eri asuinalueille. Sosiaalinen eriytyminen johtuu eri tulo- ja koulutustason omaavien asukkaiden epätasaisesta sijoittumisesta.

Etninen eriytyminen on alueellisen eriytymisen suuntauksista laajin ja tunnetuin. Etnistä alueellista eriytymistä syntyy, kun asukkaat sijoittuvat erilleen toisistaan etnisen taustan perusteella. Assimilaatioteorian (*Spatial assimilation theory*) mukaan etninen eriytyminen on luonnollinen ja väliaikainen osa maahanmuuttajien kotoutumisprosessia. Tällöin pienituloiset maahanmuuttajat ovat aluksi alueellisesti ja sosiaalisesti eriytyneitä. Ajan kuluessa maahanmuuttajat kuitenkin sulautuvat valtaväestön joukkoon, sukupolvien vaihtuessa ja taloudellisen aseman parantuessa. (Wessel ja muut, 2017, s. 818; Vilkama, 2011, s. 32–33.)

Knox ja Pinch (2010, s. 68) korostavat taloudellista ulottuvuutta alueellisen eriytymisen syntymisessä. Heidän mukaansa asukkaiden tulotaso on merkittävin yksittäinen asuinalueita eriyttävä tekijä. Ilmiötä voidaan kuvata ”tulojen maantieteenä” (”the geography of income”), jolloin kaupungin sisälle syntyy vastakkainasettelua ja sektoreita asukkaiden tulotason mukaan. Demografiset eroavaisuudet, kuten ikä ja perhetyyppi ovat toinen merkittävä eriytymistä edistävä tekijä. Esimerkkinä näistä eroavaisuuksista Knox ja Pinch mainitsevat kolme ihmisryhmää: opiskelijat, lapsiperheet ja ikääntyvät. Kaikilla näillä väestöryhmillä on omat kriteerinsä, jotka vaikuttavat asuinpaikan valintaan. Esimerkiksi lapsiperheet asettuvat usein esikaupunkialueelle. Alueellinen eriytyminen ei aina rajoitu vain tiettyyn eriytymisen piirteeseen, vaan eriytymistä aiheuttaa monen tekijän summa. Esimerkkinä Knox ja Pinch mainitsevat etniset vähemmistöt, joiden eriytyminen johtuu usein sekä taloudellisista että demografisista tekijöistä.

Taloudellisen ja demografisen eriytymisen lisäksi Knox ja Pinch mainitsevat oikeudellisen eriytymisen, joka liitetään moniin radikaaleihin ilmiöihin, kuten laittomaan maahanmuuttoon, huumeiden käyttöön ja rikollisuuteen. Tällaista äärimmäistä alueellista eriytymistä ei ilmene Suomen kaupungeissa, mutta muualla maailmassa ongelma on todellinen erityisesti suurissa metropoleissa.

2.2 Alueiden eriytymiseen vaikuttavat tekijät

Alueellinen eriytyminen on seurausta yhteiskunnassa tapahtuvista muutoksista sekä ihmisten tekemistä valinnoista asuinpaikan suhteen. Zwiers ja muut (2016, s. 664–665) korostavat artikkelissaan, kuinka vuonna 2008 alkaneella finanssikriisillä on ollut suuri vaikutus valtioiden toimintaan. Monet valtiot ovat joutuneet vastamaan finanssikriisin aiheuttamaan talouden heikkenemiseen ja kasvavaan työllisyysasteeseen leikkaamalla sosiaaliturvasta. Tämä on lisännyt köyhyyttä ja heikommassa sosioekonomisessa asemassa olevien kotitalouksen määrän kasvua.

Asuinalueiden eriytymistä selittävät teorit voidaan jakaa näkemyksiin, joka korostavat joko yksilön tai instituution roolia merkittävänä toimijana. Yksilön toimia korostavien näkemysten mukaan eriytyminen on luonnollinen prosessi, jonka myötä ihmiset ryhmittyvät yhteen erilaisten sosiaalisten, uskonnollisten tai muiden kulttuuristen tekijöiden perusteella. Instituutioiden roolia korostavien teorioiden mukaan alueellista eriytymistä tuotetaan ja ylläpidetään markkinavoimien, poliittisten päätösten ja kaupunkisuunnittelun avulla. (Vaattovaara, 1998, s. 44–45.)

Instituutioiden ja yksilön roolit eriytymisen synnyssä voidaan linkittää Kortteisen ja muiden (2005, s. 128–129) mainitsemiin yhteiskunnallisiin ja sosiaalisiin tekijöihin. Kortteinen ja muut (2005, s. 128–129) mainitsevat alueelliseen eriytymiseen vaikuttavina yhteiskunnallisina tekijöinä asuntopolitiikan sekä taloudellisen suhdannevaihtelun yhdistettynä uudentyöppisten toimialojen nousun kanssa. Nämä yhdessä ovat johtaneet työ-

voiman kysynnän uudelleensuuntautumiseen, joka ilmenee alueellisten erojen lisääntymisenä. Sosiaalisilla tekijöillä kirjoittajat viittaavat asukkaiden keskinäisiin suhteisiin, havainnointiin ja kokemuksiin. Toisin kuin yhteiskunnallisten tekijöiden, sosiaalisten tekijöiden hallitseminen on haastavaa. Asuinalueisiin liittyvä arvostus, maine ja merkityksenanto näyttävät vaihtelevan rakennusten tasosta, palveluista ja liikenneyhteyksistä riippumatta.

Musterd ja muut (2016, s. 1063, 1065) tiivistävät alueelliseen eriytymiseen vaikuttavat tekijät neljään avaintekijään, jotka ovat sosiaalinen eriarvoisuus, globalisaatio, hyvinvointijärjestelmät, asumisen hallinta ja muutokset taloudellisissa rakenteissa. Kirjoittajien mukaan globalisaation vaikutus alueelliseen eriytymiseen kytkeytyy Saskia Sassenin polarisaatioteorian havaintoihin. Teorian mukaan suuret kansainväliset metropolit houkuttelevat eri erityisalojen menestyneitä osaajia, ja osittain tämän seurauksena alueelle keskittyy myös alhaisemman tulotason palvelualojen työvoimaa.

Hyvinvointivaltiolle tyypilliset ominaisuudet vaikuttavat alueellisen eriytymisen voimakkuuteen. Musterd ja muut (2016, s. 1066–1067) mainitsevat, että palvelujen, sosiaalisten etujen ja asuntojen saavutettavuus vaikuttaa sosiaaliseen epätasa-arvoisuuteen ja edelleen sen alueelliseen ilmentymään. Mikäli resursseja suunnataan enemmän tasa-arvoisen verotuksen, terveydenhuollon, sosiaaliturvan, koulutuksen ja asumisen suunnitteluun, eriarvoisuus ihmisten välillä pienenee. Asuinalueen asuntokannalla on vaikutusta alueelle muuttaviin asukkaisiin. Mikäli kaupungin sisällä omistusasuntojen, yksityisten vuokra-asuntojen ja sosiaalisen asumisen sijoittuminen on epätasapainossa, myös asukkaat jakautuvat epätasaisesti.

Alueellinen eriytyminen on ennen kaikkea seurausta sosiaalisesta eriytymisestä. Kaupunkien sisällä köyhyys kasautuu usein tietyille alueille. Eriytymistä on havaittavissa myös korkeamman tulotason asukkaiden keskuudessa, jolloin he vapaaehtoisesti valitsevat asuinpaikakseen paremman statuksen omaavia asuinalueita. Eri tuloluokkiin kuuluvien asukkaiden sijoittuminen kaupungin sisällä on seurausta joko vapaaehtoisesta tai

pakotetusta valinnasta. Köyhyys kasautuu tiettyihin kaupunginosiin pakotetusti, jolloin pienituloiset asukkaat sijoittuvat alueelle heikkojen valintamahdollisuuksien ja helposti saavutettavien asuntojen vuoksi. Korkeampien tuloluokkien asukkaat voivat valita asuinalueensa omien mieltymystensä ja tarpeidensa perusteella. Kansainvälisyys ja talouden muutokset vaikuttavat siihen, millaisia asukkaita kaupunkiin muuttaa. Jos kaupungissa on paljon kansainvälisesti aktiivisia yrityksiä, houkuttelee se alueelle sekä korkeapalkkaisia asiantuntijoita että matalapalkkaisia asiakaspalveluammattien työntekijöitä. Näiden eri palkkatasojen työntekijöiden välille syntyy eriarvoisuutta. (Musterd ja muut, 2016, s. 1064–1065.)

Alueellinen eriytyminen on suurelta osin seurausta ihmisten valinnoista ja muuttoliikkeestä. Vaattovaaran (1998, s. 45) mukaan kaupunkiin muuttava asukas havainnoi aluksi tarkasti alueen fyysisiä piirteitä, kun taas sosiaalinen ympäristö hahmottuu muuttajalle vasta myöhemmin. Tällöin asuinalueen fyysiset ominaisuudet ja mielikuvissa luodut erot saavat korostetun merkityksen: mielikuvien ja todellisuuden yhdistyminen vaikuttavat asuinalueen leimautumiseen ja edelleen alueiden eriytymiskehitykseen.

Hall ja Barrett (2012, s. 268) esittävät, että kotitalouksien liikkuvuuden taustalla vaikuttavat taloudellinen tilanne, elämäntapa, perhetilanne ja henkilökohtaiset mieltymykset asuinpaikan suhteen. Nämä yksittäisten asukkaiden tekemät valinnat vaikuttavat koko kaupunkiin, muokaten kaupunkikuvaa ja asuinalueiden luonnetta. Skifter Andersenin (1998, s. 112) mukaan alueellista eriytymistä syntyy, kun heikomman sosiaalisen ja taloudellisen statuksen omaavia asukkaita muuttaa asuinalueelle, ja paremman tulotason asukkaat muuttavat pois. Haasteena alueellisen eriytymisen torjumisessa onkin keskiluokkaisten asukkaiden poismuuton pysäyttäminen.

Vilkaman ja muiden (2013, s. 485) mukaan asuinalueiden ominaisuudet, kuten sijainti sekä fyysinen ja sosiaalinen ympäristö heijastuvat muuttoliikkeen kolmeen eri ulottuvuuteen: pakomekanismiin, vetomekanismiin ja väistömekanismiin. Muuttopäätöksen taustalla voi vaikuttaa pakomekanismi (*flight/push factor*), jolloin asukkailla on pyrkimys

muuttaa pois epäviihtyisäksi tai toimimattomaksi koetulta asuinalueelta. Vetomekanismi (*pull factor*) ilmentää halukkuutta hakeutua omaan elämäntyyliin ja -tilanteeseen paremmin soveltuvalla asuinalueella. Uutta asuinalueita valitessa voidaan myös pyrkiä välttämään epätoivotuiksi koettuja alueominaisuuksia (*väistömekanismi: avoidance*).

Yksittäisten asukkaiden sijoittuminen kaupungin alueelle kasvaa asukasryhmiksi, kun saman elämäntilanteen tai arvopohjan omaavat asukkaat sijoittuvat samalle alueelle. Vilkan (2011, s. 30) mukaan kaupunkien sisäisessä muuttoliikkeessä on kyse asukkaiden pyrkimyksestä sijoittua elämäntilanteensa, elämäntyyliinsä ja sosiaalisen viiterühmänsä mukaisille asuinalueille. Asukkaiden itsensä ylläpitämät luokittelut muista ihmisryhmistä korostavat eri ihmisryhmiin kuuluvien asukkaiden sijoittumista toisistaan erilleen. Vilka (2011, s. 27) mainitsee esimerkkinä asukkaiden luokittelun valtaväestöön ja etnisiin vähemmistöihin, joka on yksi klassinen ihmisryhmien erottelutapa. Tällöin asukkaat luokittelevat toisensa ”meihin” ja ”muihin”. Tämänkaltaiset sosiaaliset luokittelut määrittävät omalta osaltaan kunkin väestöryhmän asemaa kaupunkien asunto- ja työmarkkinoilla. Tietoa vapaana olevista asunnoista voidaan välittää valikoiden eri väestöryhmille tai asuntoja voidaan jakaa etnisiä stereotypioita vahvistaen, jolloin etnisten vähemmistöjen asukkaita ohjataan alueille, joilla samaan vähemmistöön kuuluvia asukkaita asuu jo entuudestaan keskimääräistä enemmän. Myös asukkaat itse voivat edistää eriytymistä. Tällöin valtaväestöön kuuluvat asukkaat voivat pyrkiä rajoittamaan eri vähemmistöjen, kuten maahanmuuttajien muuttamista asuinalueelle. Etniseltä taustaltaan erilaisten asukkaiden muutto alueelle voi herättää vastustusta ja kulminoitua ”Ei minun takapihalleni”- tyyppiseksi ilmiöksi (Vilkama, 2011, s. 27, 39).

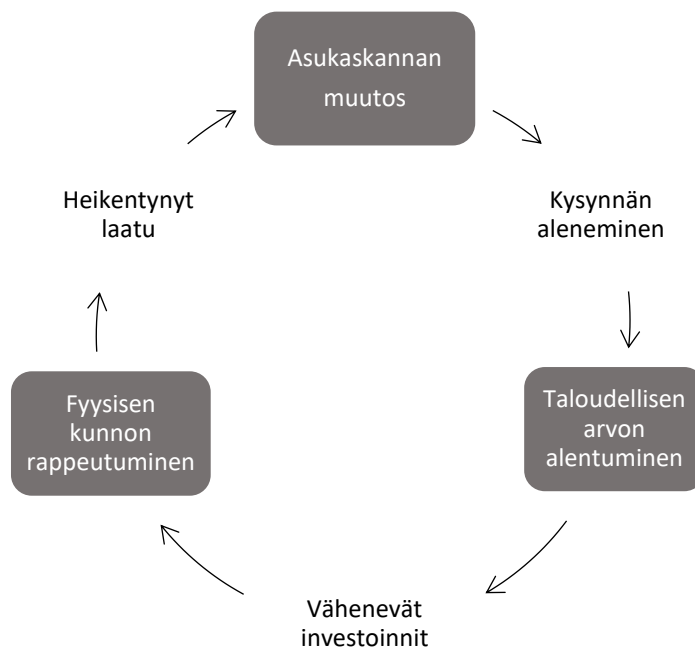
Myös medially on vaikutuksensa siihen, mihin asukkaat haluavat sijoittua. Aluetta koskevat negatiiviset julkaisut voivat vaikuttaa asukkaiden halukkuuteen ostaa asuntoja alueelta (Hall & Barrett, 2012, s. 224). Vilkaman (2011, s. 31) mukaan asuinalueen etäinen sijainti vähentää alueella liikkumista ja näin ollen omakohtaisten kokemusten muodostumista alueesta. Tämä edistää alueista ja sen asukkaista leviävien mielikuvien ja ennakkoluulojen syntyä. Mielikuvien ja tietyn maineen syntyyn vaikuttavat myös valtamedian

ja sosiaalisen median julkaisut. Esimerkiksi Kearns ja muut ovat tutkineet kahden Glasgow'ssa sijaitsevan suuren vuokra-asuntokeskittymän mainetta sekä lehtikirjoitusten vaikutusta maineeseen. Kearns ja muut (2013, s. 593) toteavat, että kirjoitukset näistä asuinalueista ovat olleet suurimmaksi osaksi negatiivisia ja näillä kirjoituksilla on ollut suuri vaikutus alueen huonon maineen syntymiseen. Sanomalehtiä pidetään usein luotettavina tiedon lähteinä. Tätä Kearns ja muut pitävät ongelmallisena alueen maineen kannalta, sillä negatiiviset julkaisut sanomalehdissä mielletään helposti totuudeksi ilman suurempaa lähdekritiikkiä.

Aiemmin mainitut sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät alueellisen eriytymisen mahdollistajina eivät ole toisistaan irrallisia ilmiöitä. Anderssonin ja Bråmån (2007) mukaan asuinalueiden rappeutuminen on seurausta sekä sosiaalisista että fyysisistä ongelmista, joista muodostuu toisiaan ruokkiva kehä. Kirjoittajien mukaan rappeutumiskehityksen alussa vaikuttaa alueen huono maine, joka johtuu usein alueen fyysisistä tekijöistä tai esimerkiksi syrjäisestä ja epäsuotuisasta sijainnista. Alhainen kysyntä heikentää alueen fyysistä arvoa ja tämän seurauksena sosiaaliset ongelmat alkavat kasautua alueelle.

Tämä yhteiskunnallisten ja sosiaalisten tekijöiden yhteisvaikutus on kuvattu Skifter Andersenin (1995, s. 73; 1998, s. 112) esittelemässä asuinalueiden rappeutumisen kehämallissa (ks. kuva 3). Mallin mukaan asuinalueiden rappeutuminen on seurausta asukasrakenteen, kiinteistöjen fyysisen kunnon ja taloudellisen arvon muutoksista sekä näiden tekijöiden vuorovaikutuksesta. Tulotasoltaan ja sosiaaliselta statukseltaan heikommassa asemassa olevien asukkaiden keskittyminen asuinalueelle vaikuttaa alueen houkuttelevuuteen, joka johtaa loppujen lopuksi asuntojen arvon laskuun. Asuntojen arvon lasku vähentää alueen kunnossapitoon ja investointeihin käytettäviä resursseja, mikä edistää alueen fyysistä rappeutumista entisestään. Asuinalueen rakennuskannan heikko fyysinen kunto sekä alueelle kasautuvat sosiaaliset ongelmat vähentävät alueen houkuttelevuutta, jolloin hyväosaiset asukkaat alkavat vältellä aluetta, ja alueen asukaskanta alkaa koostua lähinnä huono-osaisista asukkaista.

Kuva 3. Asuinalueiden rappeutumisen kehämalli (Skifter Andersen, 1998)

Andersson ja Bråmås (2007, s. 518) lisäävät kehämallissa esitettyihin tekijöihin asuinalueiden maineen, jonka kirjoittajat nostavat rappeutumiskehityksen aloituspisteeksi. Kortteinen ja Vaattovaara (1999) puolestaan korostavat rappeutumisen kierteessä tulo- ja lähtömuuton muutoksia. Alueen rappeutuessa hyväosaiset asukkaat pyrkivät alueelta pois, ja lopulta alueelle suostuvat muuttamaan vain huono-osaiset asukkaat.

2.3 Alueellisen eriytymisen torjunta

Suomessa alueellinen eriytyminen on kansainväliseen tasoon verrattuna maltillista. Stjernbergin (2015, s. 548) mukaan Suomelle ja muille pohjoismaille on tyypillistä vähäiset alueelliset erot sekä eroavaisuudet asukkaiden taloudellisessa ja sosiaalisessa statuksessa. Hyvinvointivaltion ominaisuudet näyttäytyvät keskeisenä tekijänä eriarvoisuuden ja alueellisten erojen pysymisessä alhaisena.

Hyvinvointivaltioille tyypillisillä ominaisuuksilla on havaittu olevan alueellista eriytymistä hillitsevä vaikutus. Wessel ja muut (2017, s. 813, 815) toteavat, että hallinnollisilla teki-

jöillä, kuten taloudellisella tukijärjestelmällä, julkisilla palveluilla ja verotuksella on havaittu olevan vaikutusta alueellisen eriytymisen voimakkuuteen (ks. myös Bernelius, 2013, s. 13). Hyvinvointivaltioiden yhtenä tavoitteena on edistää sosiaalista tasa-arvoa, yhtäläisiä oikeuksia ja aatevapautta. Suhteellisen pienet tuloerot ja pyrkimys tasa-arvoon ihmisten välillä pitävät kansan yhtenäisenä, eikä ihmisryhmien välille pääse syntymään suuria kuiluja.

Vilkaman (2011, s. 92) mukaan pääkaupunkiseudulla tärkeimpinä alueellista eriytymistä ehkäisevät keinot ovat olleet asuinalueiden väestö- ja asuntorakenteen monipuolisuuden tähtäävät toimet. Helsingissä on toteutettu vuodesta 1970 alkaen sosiaalisen sekoittamisen politiikkaa, jonka tavoitteena on ollut monipuolisen asukaskannan muodostuminen uusille asuinalueille. Pyrkimyksenä on ollut sijoittaa omistus- ja vuokra-asumista samoille asuinalueille. Vaattovaaran (1998, s. 143) tutkimuksen mukaan sosiaalisen sekoittamisen politiikka ei kuitenkaan ole täysin ehkäissyt alueellisen eriytymisen syntymistä. Laajalle alueelle levinneen eriytymisen sijaan poliittiset toimet ovat supistaneet alueellisen eriytymisen pienemmiksi pistemäisiksi alueiksi, yksittäisiksi köyhyystasukuiksi.

Sosiaalisen sekoittamisen politiikalla on huomattu olevan ristiriitaisia tuloksia. Usein tämänkaltaisten toimenpiteiden lähtökohtana on asuinalueen rakennuskannan uudistaminen, jonka toivotaan muokkaavan väestörakennetta monipuolisemmaksi. Zwiersin ja muiden (2016, s. 674) mukaan tämä johtaa siihen, että suurin osa alueella asuneista pienituloisista asukkaista joutuu muuttamaan muualle, jolloin yhden asuinalueen elvytystoimenpiteet johtavat ongelmien siirtymiseen muihin kaupunginosiin.

Tämä sosiaalisen sekoittamisen politiikan ongelmallinen puoli liittyy myös gentrifikaatioon. Skifter Andersen (1998, s. 115) näkee asuinalueiden gentrifikaation eli keskiluokkaistumisen yhtenä eriytymistä hillitsevänä tekijänä. Jotta asuinalueen rappeutumien voidaan pysäyttää, tulee sen asukasrakenteessa tapahtua muutoksia. Asuinalueiden uu-

distamiseen kohdennettujen julkisten investointien avulla voidaan kannustaa keskiluokkaista väestöä muuttamaan alueelle. Tavoitteena on, että alueiden keskiluokkaistuminen muokkaa positiivisesti koko kaupungin taloutta, ja luo siten paremmat edellytykset monipuolisen asukasrakenteen kehittymiselle. Muuttoliike ei kuitenkaan aina heijasta toimenpiteiden tarkoitusta. Skifter Andersen (1998, s. 115) huomauttaa, että gentrifikaation myötä asuinalueiden eriytyminen voi voimistua entisestään, kun alempaan sosiaaliin ja taloudelliseen luokkaan kuuluvat asukkaat väistyvät asuinalueelta keskiluokkaistumisen vuoksi. Tällöin huono-osaisuus vähenee yhdeltä asuinalueelta, mutta siirtyy kaupungin muihin osiin.

Kaupunkisuunnittelun näkökulmasta katsottuna kaupunkirakenne on onnistunut, kun asuminen, palvelut ja työpaikat ovat tasapainoisessa suhteessa toisiinsa nähden. Kaupunkiympäristön suunnittelun ja rakentamisen myötä pyritään luomaan hyvää kaupunkimaista elämää. Lisäksi huolellisen kaupunkisuunnittelun avulla on mahdollista ehkäistä väestön sosiaalista eriytymistä. (Kortteinen ja muut, 2005, s. 121.)

3 Mielikuvat alueesta

All cities have images. These are simplified, generalized, often stereotypical, sometimes contrasting impressions that people hold about cities. It is impossible to know our environment in its entirety so our impressions of the world are inevitably partial and incomplete. (Hall & Barrett, 2012, s. 115)

Kuten Hall ja Barrett toteavat, kaikista kaupungeista esiintyy ihmisten luomia mielikuvia, jotka perustuvat usein stereotyyppisiin vaikutelmiin. Kaupunkien maineen ja imagon perustana onkin mielikuvien syntyminen. Aulan ja muiden (2007, s. 20) mukaan mielipiteet rakentuvat kahden osapuolen välille: sen, josta käsitys muodostetaan ja sen, jolle käsitys muodostuu. Kun nämä osapuolet ovat jollain tapaa vuorovaikutuksessa, havainnoinnin perustana olleesta informaatiosta syntyy mielikuvia.

Kaupunkien sisällä voidaan havaita alueita, jotka esiintyvät ihmisten puheissa joko negatiiviseen tai positiiviseen sävyyn korostettuina. Uudelle paikkakunnalle muuttaessa saa usein kuulla, kuinka tietyt pahamaineiset kaupunginosat tulisi kiertää kaukaa. Vilkama (2011, s. 31) huomauttaakin, että käsitykset eri asuinalueiden ominaisuuksista rakentuvat usein ystävä- ja tuttavaverkostojen sekä median kautta saatujen mielikuvien varaan.

Uuskallion (2001, s. 253) mukaan asuinalueiden luokittelu arvostettuihin ja vähemmän arvostettuihin alueisiin kuvastaa oman aikansa kasautunutta hyväosaisuutta ja yhteiskunnassa vallitsevaa erottelutaipumusta. Arvostettujen asuinalueiden historiassa nousee esille kaupunkikeskustan ja laitakaupungin välinen jännite. Mielikuvat laitakaupungin jälkeenjääneisyydestä sekä kaupunkikeskustan edistyksellisyydestä heijastuvat kaupunkirakenteen taloudellis-yhteiskunnalliseen kehitykseen ja kaupunkitilan hierarkioiden syntyyn. Zwiern ja muut (2016, s. 673) toteavat artikkelissaan, että tietyt asuinalueet ovat esimerkiksi sijaintinsa tai historiansa ansiosta luontaisesti etulyöntiasemassa asuinalueiden hierarkiassa. Näiden korkealaatuisina pidettyjen asuinalueiden imago säilyy pitkään.

Asuinalueista muodostetut mielikuvat vaikuttavat moniin yhteiskunnan osa-alueisiin. Arthursion (2013, s. 433–434) mainitsee artikkelissaan, kuinka alueesta muodostunut mainehaitta voi vaikuttaa siihen, miten halukkaita yritykset ovat sijoittamaan toimipisteensä kyseiselle alueelle. Alueen mainehaitta voi myös vaikuttaa negatiivisesti siihen, miten laadukkaina potentiaaliset asiakkaat kokevat alueella toimivat yritykset. Kirjoittajan mukaan ulkopuolisten muodostamat negatiiviset mielikuvat alueesta voivat jopa siirtyä sen asukkaisiin, jolloin asukkaat omaksuvat alueesta muodostettuja stereotyyppioita, kuten jättäytymisen valtavirran tai koulutuksen ulkopuolelle. Evans ja Lee (2020, s. 6) esittävät eri kansainvälisiin tutkimuksiin perustuen, että asuinalueen huonolla maineella voi olla vaikutus asukkaiden mielenterveyteen, kuten masentuneisuuteen ja siihen, kuinka mielekkääksi oma elämä koetaan. Lisäksi asuinalueen huono maine voi heijastua jopa asukkaiden fyysiseen terveyteen, kuten painoindeksiin.

3.1 Maine

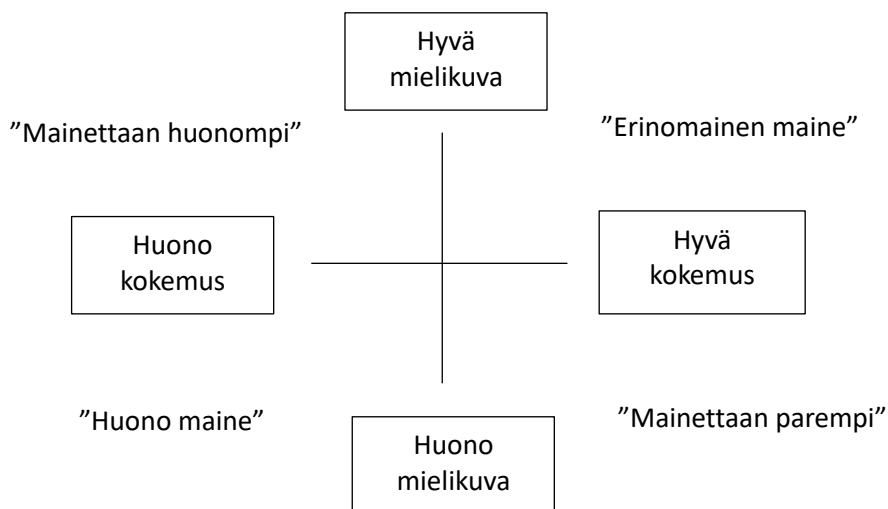
Maineen käsitteen tyhjentävä määrittely on haastavaa. Aula ja Heinonen (2002, s. 33) sekä Halonen (2016, s. 34) mainitsevat, että arkikielessä maineen käsitteen sisältö kyllä ymmärretään, mutta tieteellisessä kirjallisuudessa käsitteen käyttö on vielä melko vaikiintumatonta ja epäjohdonmukaista. Maineen käsitteen määrittelyn haastavuus ilmenee kirjallisuudessa useina lähes samaa tarkoittavina ilmauksina, joita ovat muun muassa *maine*, *imago*, *brändi* ja *identiteetti*. Aulan ja Heinosen (2002, s. 47) mukaan kaikkia näitä käsitteitä yhdistää niiden kytkös sidosryhmien mielipiteisiin. Keskiössä on se, mitä ihmiset ajattelevat kyseisestä organisaatiosta, yhteisöstä tai alueesta.

Kansainvälisissä alueen mainetta käsittelevissä tutkimuksissa yleisimmin käytettyjä käsitteitä ovat *image*, *reputation*, *status* ja *stigma*. Wassenbergin (2004a, s. 225) mukaan englanninkieliset käsitteet *image*, *reputation* ja *status* ovat sävyiltään neutraaleja, joita voidaan käyttää sekä negatiivisessa että positiivisessa yhteydessä. *Stigma* liitetään negatiivisempaan ilmaisuun, joka heijastaa häpeää ja epämukavuutta: alueella, josta välittyvät negatiivisia mielikuvia, on *stigma*.

Prementier, van Ham ja Bolt (2007, s. 201–202) mainitsevat artikkelissaan tutkija Walter Fireyn, jota pidetään yhtenä ensimmäisistä asuinalueen maineen tutkijoista. Firey esitti vuonna 1945 julkaistussa artikkelissaan päätelmän, jonka mukaan alue voi toimia symbolina siihen liitetuille kulttuurisille arvoille, jolloin alueelle syntyy tietty maine.

Halonen (2016, s. 51–52) tiivistää väitöskirjassaan organisaation maineen muodostuvan ihmisten tekemien, organisaation toimintaa koskevien arviointien, kokemusten ja mielikuvien pohjalta. Maine on kokemusten ja mielikuvien yhdistelmä, joka muodostuu organisaation ja sen sidosryhmien kohtaamisista. Ihmiset muodostavat mielikuvia havaintojen ja vastaanotettujen viestien pohjalta, mutta maine muodostuu vasta ihmisten keskinäisten keskustelujen kautta.

Maine voidaan määritellä tarkastelemalla mielikuvien ja omakohtaisten kokemusten suhdetta, jonka Aula ja Heinonen (2002, s. 93–95) havainnollistavat maineen rakentumisen neljän kentän avulla (ks. kuva 4).

Kuva 4. Maineen neljä kenttää (Aula & Heinonen, 2002)

Aulan ja Heinosen (2002, s. 93–95) mukaan ihanteellisin on tilanne, jossa sidosryhmillä on organisaatiosta sekä hyvät mielikuvat että omakohtaiset kokemukset. Tällöin organisaation maine on erinomainen ja organisaatiosta kerrotut tarinat vastaavat todellista toimintaa. Mikäli sidosryhmillä on hyviä kokemuksia, mutta mielikuvat ovat negatiivisia, organisaatio on mainettaan parempi. Kyseessä voi olla viestintäongelma, jolloin asioita tehdään oikein, mutta niistä ei osata kertoa. Organisaation maine on huono, mikäli sekä kokemukset että mielikuvat ovat negatiivisia. Hyvät mielikuvat yhdistettynä huonoihin kokemuksiin johtaa mainettaan huonompaan organisaatioon.

Prementierin, van Hamin ja Boltin (2008, s. 836–838) mukaan alueen maineen syntyyn vaikuttaa kolme keskeistä tekijää, joita ovat toiminnalliset, fyysiset ja sosiaaliset tekijät. Nämä tekijät ovat samanlaisia, kuin asuinalueen rappeutumisen ja segregatiokehitykseen vaikuttavat tekijät. Tämä on osoitus siitä, kuinka lähellä toisiaan segregatioon ja alueen maineeseen vaikuttavat tekijät ovat.

Toiminnallisia tekijöitä ovat kirjoittajien (Prementier, van Ham ja Bolt, 2008, s. 836–838) mukaan alueen sijainti ja saavutettavuus sekä alueen tarjoamat palvelut. Erityisesti alueen syrjäinen sijainti voi kirjoittajien mukaan edesauttaa huonon maineen syntyä. Alueen fyysiset tekijät, kuten rakennusten kunnossapidon taso ja muut fyysiset piirteet vaikuttavat alueesta muodostettuihin mielikuviin. Mikäli alue ei ole fyysiseltä ilmeeltään pelkästään vanha ja huonokuntoinen vaan mukaan liittyy myös ilkeä, syntyy huono maine vielä helpommin. Alueen heikko fyysinen kunto heijastuu ihmisten mielissä myös alueen asukkaista muodostettuihin mielipiteisiin, jolloin fyysisen ulkoasun luoma heikko maine siirtyy myös asukkaisiin. Kirjoittajat pitävät sosiaalisia tekijöitä tärkeimpänä alueen maineeseen vaikuttavana tekijänä. Näitä tekijöitä ovat asukkaiden sosioekonominen status, kuten tulotaso, etnisyys sekä koulutus- ja työllisyysaste.

Myös Harris ja muut (2021, s. 1016-1017) tunnistavat sosioekonomisen statuksen merkittävänä alueen maineeseen vaikuttavana tekijänä. Kirjoittajat kuvailevat ilmiötä asuin-

alueen stigmana, jonka syntyyn vaikuttaa usein stereotyyppiset olettamukset asuinalueen epäjärjestyksestä tai rikollisuudesta. Yhdysvalloissa on huomattu asuinalueen stigmat liittyvän erityisesti valtaväestön ja etnisten vähemmistöjen vastakkainasetteluun, jolloin valtaväestö pyrkii välttelemään etnisten vähemmistöjen asuttamia alueita. Tämnäköntainen asuinalueen stigma onkin kirjoittajien mukaan avainasemassa ihmisten muuttoliikkeissä ja asuinalueiden segregaaion vahvistumisessa.

Evans ja Lee (2020, s. 4) pohtivat artikkelissaan asuinalueen maineen syntyyn vaikuttavia tekijöitä. He korostavat median roolia erityisesti siinä, kuinka pitkälle maine kantautuu. Mediassa julkaisut ovat usein yksinkertaistettuja ja liioiteltuja, ja näihin stereotyyppioihin luottaessaan ihmiset luovat omat mielikuvansa asuinalueesta. Evans ja Lee korostavat maineen syntyvän sosiaalisten tekijöiden vaikutuksesta. Koska maineet ovat sosiaalisesti rakennettuja, heijastavat ne usein asuinalueen sosiaalista asemaa. Kirjoittajat huomauttavat, että asuinalueen yhteisöillä ja tapahtumilla voi olla huonoa mainetta hillitsevä vaikutus. Paikalliset järjestöt voivat toimia osana imagotyötä puolustamalla asuinalueitaan ja korostamalla sen hyviä puolia.

3.2 Sisäinen ja ulkoinen maine

Artikkelissaan Prementier, van Ham ja Bolt (2007, s. 202) esittelevät hollantilaisen Hortulanuksen näkökulman, jonka mukaan asuinalueet voidaan nähdä sen asukkaiden elämäntapojen, valintojen ja yhteiskunnallisen aseman heijastavana peilinä. Näin ollen asuinalueen maine on seurausta sen asukkaiden sekä muualla asuvien alueesta muodostamista arvoista ja merkityksistä. Tähän näkemykseen perustuvat myös edellä mainittujen kirjoittajien omat tutkimukset hollantilaisten asuinalueiden maineesta. Artikkelissaan *Behavioural responses to neighbourhood reputations* (2007, s. 203) Prementier, van Ham ja Bolt tunnistavat asuinalueiden maineen jakautuvan alueen sisäiseksi (*internal reputation*) ja ulkoiseksi (*external reputation*) maineeksi. Sisäinen ja ulkoinen maine vaikuttavat toisiinsa asukkaiden sosiaalisen kanssakäymisen tuloksena. Näiden maineiden välillä voi kuitenkin olla eroja eli ne eivät välttämättä ole yhteneväisiä keskenään.

Asuinalueen ulkoinen maine muodostuu kirjoittajien (Prementier, van Ham & Bolt, 2007, s. 203–204) mukaan usein yksinkertaistetuista mielikuvista. Tällöin mainetta tarkastellaan asuinalueen ulkopuolella asuvien näkökulmasta. Asuinalueen ulkopuolella asuvien mielikuvissa asuinalueiden välisiä eroja liioitellaan ja niiden välille luodaan teräviä rajoja. Ulkoisia maineita voi olla useita, sillä käsitys alueesta voi vaihdella eri ihmisryhmien välillä. Pinksterin ja muiden (2020, s. 530) Amsterdamilaiseen lähiöön suuntautuvan haastattelututkimuksen perusteella asuinalueen ulkopuolella asuvat ilmaisevat mielikuviaan asuinalueesta usein nonverbaalisin keinoin. Tällöin skeptisyyttä tai paheksuntaa tiettyä asuinalueetta kohtaan ilmaistaan esimerkiksi äänensävyä muuttamalla.

Pinkster ja muut (2020, s. 523) korostavat, että ulkoisen maineen syntymisessä merkityksellistä on ihmisten luomat mielikuvat asuinalueen sosiaalisista piirteistä. Näiden alueen asukkaisiin viittaavien mielikuvien siirtyessä maantieteelliseen ulottuvuuteen syntyy vaaralliseksi tai epämiellyttäväksi koettuja alueita. Tämä johtaa asuinalueen välttelyyn ja alueen investointien vähenemiseen, jotka osaltaan heikentävät asuinalueen hierarkkista asemaa muiden asuinalueiden joukossa.

Prementier, van Ham ja Bolt (2009, s. 2162) esittelevät yhtenä ulkoisen maineen muotona asuinalueen koetun maineen (*the perceived reputation of externals*). Koettu maine kuvastaa asuinalueen asukkaiden käsitystä siitä, mitä muualla asuvat ajattelevat heidän asuinalueestaan. Koetusta maineesta käytetään myös käsitettä itseheijastava maine (*self-reflective reputation*). Koettu maine on Prementierin, van Hamin ja Boltin (2009, s. 2170) mukaan yksi merkittävä kaupungin sisäiseen muuttoliikkeeseen vaikuttava tekijä. Kirjoittajien mukaan negatiivinen koettu maine voi lisätä asukkaiden muuttohalukkuutta, vaikka asukas olisikin tyytyväinen tai jopa kiintynyt asuinalueeseensa.

Kearns ja muut (2013, s. 581) tarkastelevat mainetta nimenomaan koetun maineen kautta. Heidän mukaansa asuinalueen maine on tietynlainen ”metauskomus”, joka muodostuu yksilön arvioista, joita hän uskoo muilla olevan. Tällöin yksilö uskoo enemmistöllä olevan tietty yhteinen uskomus alueesta. Maine on kirjoittajien mukaan olemassa silloin,

kun tietty määrä ihmisiä uskoo sen olevan olemassa, jolloin tieto siitä siirtyy ihmiseltä toiselle.

Prementierin, van Hamin ja Boltin (2007, s. 203–204) mukaan asuinalueen sisäiseen maineeseen vaikuttaa se, että asukkaat usein arvioivat oman asuinalueensa korkeammalle, kuin sen ulkopuolella asuvat. Tähän vaikuttaa se, että ihmisillä on taipumus valita asuinalueeseen alue, joka täyttää heidän tarpeensa. Asuinalueen sisäinen maine syntyy näistä asukkaiden omista arvioista. Kaikilla ei kuitenkaan ole täyttä mahdollisuutta valita asuinalueitaan. Kirjoittajien mukaan ihmiset, jotka olosuhteiden pakottamana asuvat tietyllä alueella, sopeutuvat tilanteeseensa, ja arvioivat asuinalueensa todellisuutta paremmaksi. Asuinalueen asukkailla on muita tarkempaa tietoa asuinalueesta, jolloin aluetta voidaan arvioida jopa yksittäisten talojen tarkkuudella. Tällä on kirjoittajien mukaan merkittävä vaikutus sisäisen maineen syntymiseen.

Frank Wassenberg on tutkinut asuinalueiden maineita Hollannissa. Artikkelissaan *Renewing stigmatised estates in the Netherlands* (2004b, s. 278–279) hän havainnollistaa sisäisen ja ulkoisen maineen yhteyksien vaikutuksia alueen kokonaiskuvaan. Kun sekä sisäinen että ulkoinen maine on hyvä, asuinalueesta muodostuu miellyttävä ja vähäongelmainen naapurusto. Kaikista huonoin tilanne syntyy, kun sisäinen ja ulkoinen maine on huono. Tällöin asuinalueelle sitoutuneita asukkaita on vähän ja alueella esiintyy paljon yleistä tyytymättömyyttä; syntyy ongelmallisia asuinalueita. Näiden ääripäiden väliin Wassenberg (2004b, s. 278) luokittelee ”tuntemattomat kelvolliset asuinalueet” sekä ”epätydyttävät asuinalueet”. Tuntemattomien, mutta kelvollisten alueiden sisäinen maine on melko hyvä, mutta ulkoiset mielikuvat ovat negatiivisia. Nämä alueet ovat tyyppillisesti tuntemattomia ulkopuolisten keskuudessa, ja alueelle kohdistetaan usein perusteettomia negatiivisia ennakko-oletuksia. Alueen ulkoinen maine voi olla kohtuullinen, mutta sisäinen maine koetaan huonoksi. Tällöin naapurusto voi päällisin puolin näyttää houkuttelevalta, mutta asukkaiden kokemusten mukaan alueelle liittyy lukuisia ongelmia, kuten melua, rikollisuutta tai naapureiden välisiä kiistoja.

3.3 Imago

Imago voidaan käsittää yhtenä maineen ilmentymänä ja alakäsitteenä. Kearns ja muut (2013, s. 580) avaavat artikkelissaan imagon käsitettä kaupunkikontekstissa. Kirjoittajien mukaan imagon käsite on tullut tunnetuksi erityisesti yritysmaailmasta, jossa yrityksen imagoa pidettiin positiivisena piirteenä ja hyvänä markkinointikeinona. Myöhemmin imagotyön merkitys ulottui yritysmaailmasta kaupunkeihin, jotka ryhtyivät korostamaan positiivisia puoliaan kulttuurin, visuaalisten keinojen, brändäyksen ja markkinoinnin avulla.

Aulan ja Heinosen (2002, s. 49–50) mukaan imago muodostuu käsityksistä, joita ihmisillä on organisaatiosta, ja sen kilpailijoista ja palveluista sekä niiden laadusta. Imago on kokonaisuus, joka rakentuu kokemuksista, vaikutelmista, oletuksista ja tiedosta. Imago on visuaalinen eli kuvallisuuteen perustuva. Sen tarkoituksena on vedota mielikuvitukseen, ja saada jokin näyttämään hyvältä.

Halosen (2016, s. 43) mukaan maineen ja imagon ero perustuu eri ajanjaksoihin. Hänen mukaansa imago pohjautuu ihmisten viimeisimpiin havaintoihin, kun taas maine koostuu arvioista, jotka on tehty pidemmällä aikavälillä. Lisäksi imago syntyy henkilökohtaisista mielikuvista, maine puolestaan on yleisempi, mielikuvista ja pitkän aikavälin toiminnasta syntyvä arvio. Kearns ja muut (2013, s. 581) taas näkevät maineen ja imagon eron sen kautta, kenen mielikuvista on kyse. Heidän mukaansa imago muodostuu yksilön omista mielikuvista, jotka kohdistuvat arvion kohteena olevaan organisaatioon, kun taas maineen kirjoittajat näkevät koetun maineen kautta. Tällöin alueen maine on riippuvainen siitä, mitä muiden uskotaan ajattelevan alueesta.

Aula ja Heinonen (2002, s. 52) tiivistävät hyvin maineen ja imagon eron: *”Imagon voi rakentaa, mutta maine tulee ansaita”*. Kaupunkikontekstissa eron voisi havainnollistaa kaupunkiin muuttavien uusien asukkaiden näkökulman kautta. Imagotyön tuloksena kaupungista tai tietystä asuinalueesta rakennetaan erilaisia positiivisia mielikuvia, joiden

tavoitteena on luoda vetovoimaa ja herättää kiinnostusta. Kaupunkiin muuttavalle asukkaalle nämä rakennetut mielikuvat voivat olla ainoa kosketuspinta kyseiseen kaupunkiin. Kun asukas on asettunut uudelle paikkakunnalle, voi kaupungin negatiivinen maine paljastua. Mikäli imago ja maine ovat ristiriidassa, voi maine ilmaista kaupungin todellisen luonteen, sen perustuessa sidosryhmien kokemuksiin ja havaintoihin.

Imagon syntyä voidaan havainnollistaa lähettäjäorganisaation roolin kautta. Imago perustuu organisaation sisäiseen aktiiviseen toimintaan, kun taas mielikuva kertoo siitä, kuinka organisaation ulkopuolinen yleisö omaksuu lähettäjäorganisaation tuottamien viestien sisällön ja tarkoituksen. Kaupunkiin kohdistuvat mielikuvat eivät aina vastaa kaupungin itsensä odotuksia tai tavoitteita. Imagon toteutuminen vaatii tietoista toimintaa, mutta mielikuvia syntyy aina imagotyöstä riippumatta. (Äikäs 2004, s. 56–57.)

Äikäs (2004, s. 56) korostaakin tietoista toimintaa imagon syntymisen perustana. Imago on lähittäjän eli kaupungin tai muun alueellisen hallinto-organisaation tietoisesti luotu kuva itsestään. Imago heijastaa organisaation sisäisiä toimintoja, ja se kehittyy näkyvien, toiminnallisten ja koettavien asioiden mukaisesti. Kaupunkikontekstissa imago vastaa kysymyksiin ”millainen kaupunki haluaa olla?” ja ”kuinka kaupunki halutaan koettavan sen ulkopuolella?”. Koska imago on tietoisesti luotu kuva, on *imagotyö* olennainen osa imagon muodostumisesta. Imagotyöllä tarkoitetaan kaikkia niitä toimia, joiden avulla lähittäjä-taso tietoisesti rakentaa imagoa. Näitä ovat imagoa koskeva päätöksenteko ja suunnittelu, ja edelleen imagotyön vaikutusten seuranta ja mahdolliset kampanjointia uudistavat toimet. (Äikäs, 2004, s. 56.)

Äikäs (2004, s. 57) tiivistää imagon syntymisen nelivaiheiseen prosessiin. Ensimmäisessä vaiheessa imagon lähittäjä (kaupunki) ja viestin vastaanottaja (asukkaat ja yritykset) kohtaavat. Tällöin imagotyön ja suunnittelun tulokset kohtaavat asukkaiden kiinnostukset, kokemukset ja kysynnän. Toisessa vaiheessa imagotyön tulokset heijastuvat käytännölliseen näkökulmaan, jolloin toimintaa seurataan, arvioidaan ja analysoidaan. Imago-

työn seurauksena vastaanottajataholle muodostuu mielikuva eli yleinen käsitys kaupungista. Mikäli imagotyö on onnistunut, vaiheet neljä ja viisi ovat tulosta onnistuneesta imagotyöstä ja positiivisista mielikuvavaikutuksista. Ensiksi kaupungista muodostuu koettu ja koeteltu näkemys eli maine, joka mahdollistaa kaupungin brändäyksen imagotyön tavoitteiden mukaisesti.

Kuten alueellisen eriytymisen torjuntaa, myös alueen maineen parantamista voidaan lähestyä gentrifikaation kautta. Jotta asuinalueen parantamista voidaan yrittää gentrifikaation kautta, Evans ja Lee (2020, s. 9) korostavat toimia, joilla pyritään vaikuttamaan alueen maineeseen. Onnistunut gentrifikaatio vaatii muutoksia asuinalueen rakenteissa, esimerkiksi peruskorjaamalla rakennuksia. Tällaiset muutokset vaikuttavat positiivisesti alueesta muodostettuihin mielikuvuihin ja edistävät monipuolisen asukasrakenteen muodostumista.

Wassenbergin (2004a, s. 291) mukaan ongelmallisen maineen uudistaminen onkin mahdollista vain, jos siihen puututaan yhdessä konkreettisten parannusten kanssa. Tämä tarkoittaa, että korjaustoimenpiteitä suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon fyysiset, sosiaaliset, taloudelliset ja organisatoriset tekijät. Asuinalueiden maineen muuttaminen vaatii paljon aikaa ja voi olla helpompi muuttaa koko alueen fyysisiä ominaisuuksia, kuin sen ulkoista mainetta. Alueiden maineen korjaamiseen valittava strategia tulee aina tarkastella asuinaluekohtaisesti. Riippumatta alueesta, strategiatyön lähtökohtana tulisi olla olemassa olevien sisäisten ja ulkoisten mielikuvien tunnistaminen, jonka pohjalta konkreettinen parannustyö voidaan toteuttaa.

4 Tutkimusmenetelmät ja aineisto

Tässä tutkimuksessa tutkimusmenetelmänä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Hirsjärvi ja muut (2009, s. 164) kuvailevat kvalitatiivisen tutkimuksen olevan luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jossa aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Lisäksi kirjoittajat mainitsevat kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisiksi piirteiksi tutkittavien ja heidän mielipiteidensä tärkeyden sekä kohdejoukon valitsemisen tarkoituksenmukaisesti.

Tutkimus toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Teemahaastattelu osoittautui toimivaksi metodiksi, sillä tarkoituksena oli kerätä tietoa tietystä aihepiiristä. Hirsjärven ja Hurmeen (2008, s. 47) mukaan puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat, mutta vastauksia ei luokitella vastausvaihtoehtojen mukaisesti, vaan haastateltavat voivat vastata omin sanoin. Lisäksi haastattelija voi muokata haastattelutilanteisiin vaihtelemalla kysymysten järjestystä. Hirsjärven ja muiden (2009, s. 205, 208) mukaan teemahaastattelussa haastattelija rajaa haastattelun aihepiirin, mutta avoimelle keskustelulle jää mahdollisuus tarkkojen kysymysmuotojen ja järjestysten puuttuessa.

Teemahaastattelua voidaan pitää strukturoidun haastattelun ja avoimen haastattelun välimuotona. Hirsjärvi ja Hurme (2008, s. 48) korostavat, että teemahaastattelussa olennaisinta on yksityiskohtaisen kysymysten sijaan haastattelu rakentaminen keskeisten teemojen ympärille. Tässä tutkimuksessa haastattelurunko on rakennettu kahden keskeisen teeman ympärille, jotka ovat alueen maine ja siihen vaikuttaneet tekijät sekä maineen ja aluekehityksen välinen yhteys (ks. liite, haastattelurunko).

Teemahaastattelussa haastateltavan ääni on pääosassa. Keskeistä on ihmisten tulkinnat ja heidän asioille antamansa merkitykset. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, ja tähän sisältyy ajatus todellisuuden moninaisuudesta (Hirsjärvi ja muut, 2009, s. 161). Tutkielman tavoitteena on selvittää Ristinummen asuk-

kaiden ajatuksia asuinalueen maineesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Tutkimuksen aihepiiri soveltuu hyvin kvalitatiiviseen tutkimukseen, sillä haastateltavien kokemukset Ristinummesta perustuvat todellisen elämän kokemuksiin. Teemahaastattelussa haastateltavat saavat mahdollisuuden kertoa kokemuksiaan aiheeseen liittyen. Hirsjärvi ja muut (2009, s. 208) korostavat, että haastattelututkimuksen etuna on vastaajia myötäilevä ja joustava aineistonkeruu, jossa otetaan huomioon jokaisen haastattelutilanteen erityispiirteet. Kvalitatiivinen tutkimus antaa monipuolisen näkökulman tutkittavaan aiheeseen.

4.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Puusan ja Juutin (2020, s. 82) mukaan laadulliseen tutkimukseen valitaan harkintaa käyttäen pieni määrä tapauksia. Kirjoittajien mukaan olennaista on tarkoituksenmukaisuusperustelu, joka tarkoittaa, että haastateltaviksi valitaan sellaisia henkilöitä, joilla on kokemusta tutkittavasta aiheesta, ja jotka tietävät aiheesta mahdollisimman paljon. Haastateltavien riittävä määrä on Puusan ja Juutin (2020, s. 82) mukaan tutkimuskohtaista: tutkimukseen tulee sisällyttää niin monta haastattelua, kun tarvittavan tiedon saamiseksi on tarpeen. Hirsjärvi ja Hurme (2008, s. 60) ovat sitä mieltä, että haastatteluja tulisi jatkaa niin kauan, kunnes uudet haastateltavat eivät anna enää olennaista uutta tietoa.

Tutkimuksen tavoitteena on haastatella Ristinummella asuvia tai aluetta muuten hyvin tuntevia, ja selvittää alueen mainetta heidän kokemuksiansa pohjalta. Tutkimukseen valittiin viisi haastateltavaa, jotka joko asuvat Ristinummella tai ovat asuneet lähistöllä. Haastateltavat valittiin tutkielman ohjaajan antamien kontaktien kautta. Lisäksi jo haastateltaviksi suostuneet henkilöt antoivat vinkkejä mahdollisista muista haastateltavista.

Tavoitteena oli löytää haastateltavia, joilla olisi mahdollisimman paljon tietoa Ristinummesta. Asumisen lisäksi haastateltavat tunsivat Ristinummea työn, kunnallispolitiikan ja järjestötoiminnan kautta. Pyrkimyksenä oli saada mahdollisimman kattava joukko eri

elämäntilanteessa olevia ihmisiä, jotta tutkittavaan aiheeseen saataisiin eri näkökulmia. Haastateltavien joukossa on eläkeläisiä, työssäkäyviä ja perheellisiä. Alle on listattuna anonyymit profiilit haastateltavista havainnollistamaan ja tukemaan haastateltavien vallan tarkoituksenmukaisuutta.

Haastateltava 1: Asunut Ristinummella lapsuuden ja nuoruuden. Käynyt välillä opiskelemissa ja työskentelemässä muualla, mutta perheen perustamisen aikoihin muuttanut takaisin Ristinummelle.

Haastateltava 2: Kotoisin Ristinummen lähistöltä Itä-Melaniemestä, jossa asunut lapsuuden ja nuoruuden. Käynyt koulua Variskan koululla ja Ristinummi on tuttu myös ystävien kautta.

Haastateltava 3: Asunut Ristinummella 1970- luvun puolivälistä lähtien.

Haastateltava 4: Kotoisin Huutoniemeltä, joten Ristinummen seutu tuttua jo lapsuudesta. Asunut Haapaniemen ja Ristinummen rajalla vuodesta 1980-luvulta lähtien.

Haastateltava 5: Asunut nuoruudessa Haapaniemellä, jonka jälkeen Ristinummella noin 20 vuotta.

Haastateltavat sijoittuvat ikähaarukkaan 33–70. Haastateltavien suhteellisen korkea keski-ikä edistää tutkimuksen tavoitteita. Useat haastateltavat ovat asuneet Ristinummella jo 1970 tai 1980 luvuilta lähtien, joten heillä on paljon tietoa alueen historiasta ja kehityksestä vuosien varrella. Tästä syystä nuoria ei tullut valituksi haastateltavien joukkoon. Viisi haastateltavaa osoittautui sopivaksi tähän tutkimukseen. Haastateltavien kokemukset olivat melko samanlaisia. Suurempi haastateltavien määrä olisi luultavasti toistanut jo muissa haastatteluissa ilmi tulleita asioita, eikä olisi tuonut merkittävää lisäarvoa tutkimukselle.

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina etänä Zoom- ohjelman avulla syksyn 2021 aikana. Haastattelujen pituudet vaihtelivat 25–45 minuutin välillä. Haastatteluista saatu aineisto litteroitiin sanatarkasti tekstimuotoon. Tekstimuotoista aineistoa haastatteluista muodostui 6–10 sivua yhtä haastattelua kohden. Aineistojen analyysitapana toimi tee-

moittelu. Juhilan (n.d.) mukaan teemoittelu on yksi laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmistä ja sisällönanalyysin muodoista. Teemoittelussa aineistosta havainnoidaan tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet eli teemat, jolloin esiin nostetaan keskeisiä asiakokonaisuuksia ja usein esiintyviä piirteitä. Tämän tutkimuksen analyysiosio on muodostettu aineiston teemoittelun pohjalta, jolloin analyysi rakentuu aineistosta havaittujen yleisten teemojen ympärille. Näitä yleisiä teemoja ovat esimerkiksi asuntopolitiikka ja väestörakenteen muutokset alueen maineen muodostajana. Aineiston analyysissa esille nousee haastateltavien sitaatteja, jotka ovat Juhilan (n.d.) mukaan yleisiä teemojen käsittelyn yhteydessä. Sitaattien avulla havainnollistetaan teemoittelua ja osoitetaan lukijalle, mihin teemoittelu perustuu.

4.2 Tutkimuksen luotettavuus

Laadukas aineisto ja sen analyysi edistävät tutkimuksen luotettavuutta. Hirsjärven ja Hurmeen (2008, s. 184) mukaan tutkielman laatua voidaan parantaa etukäteen panostamalla haastattelurungon laatimiseen. Tutkimuksen suunnitteluun ja haastattelurungon kysymysten laatimiseen panostettiin huolellisesti. Haastatteluissa käytetty haastattelu-runko on tutkimuksen liitteenä. Tutkimuksen laatua voidaan parantaa Hirsjärven ja Hurmeen (2008, s. 184) mukaan litteroimalla aineisto mahdollisimman pian haastattelun päätyttyä. Haastatteluaineisto litteroitiin mahdollisimman tarkasti, jotta aineiston analyysi ja kokonaisuuksien muodostaminen olisi helppoa.

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden mittaaminen on hieman haastavampaa, kuin kvantitatiivisen tutkimuksen, sillä luotettavuutta ei voida ilmaista jonkin määrällisen ja objektiivisen mittarin mukaisena arviona (Aaltio & Puusa, 2020, s. 170). Kvantitatiivisesta tutkimuksesta peräisin olevia luotettavuuden arvioinnin välineitä voidaan kuitenkin tietyn rajauksin soveltaa kvalitatiiviseen tutkimukseen. Näitä arvioinnin välineitä ovat *reliabilis* eli luotettavuus ja *validis* eli pätevyys.

Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa Hirsjärven ja Hurmeen (2008, s. 186) mukaan sitä, että tutkittaessa samaa henkilöä, saadaan kahdella tutkimuskerralla sama tulos. Lisäksi reliabeliutta voidaan Aaltion ja Puusan (2020, s. 171) mukaan lisätä siten, että kahdella rinnakkaisella tutkimuskerralla saadaan sama tulos, tai kaksi arvioijaa päätyy samaan lopputulokseen. Kirjoittajat (Aaltio & Puusa, 2020, s. 171) kuitenkin huomauttava ihmisen käyttäytymisen olevan kontekstisidonnaista, joten on lähes mahdotonta, että kahden eri menetelmän tai eri tutkijoiden havaintojen pohjalta saataisiin täysin sama lopputulos.

Validiutta käytetään Aaltion ja Puusan (2020, s. 170) mukaan arvioimaan, tutkitaanko sitä, jota on tarkoitus tutkia, ja toteutetaanko se tarkoituksenmukaisilla mittareilla. Koska tutkimuksen otos on melko pieni, ei siitä luultavasti voida ennustaa myöhempien tutkimuskertojen tulosta eli ennustusvalidiutta. Tässä tutkimuksessa tavoitteena on kattava käsitteiden määrittely ja teoreettinen viitekehys. Rakennevalidiudessa onkin Hirsjärven ja Hurmeen (2008, s. 187) mukaan kyse siitä, käytetäänkö tutkimuksessa käsitteitä, jotka heijastavat tutkittavaa ilmiötä. Tämän perusteella tutkielma näyttäytyy rakennevalidiudella mitattuna luotettavana.

Aaltio ja Puusa (2020, s. 177) mainitsevat *triangulaation* käsitteen, jonka mukaan validiuden toteutumista arvioidaan monitieteellisyyden kautta. Kun tutkimuksessa käytetään useita menetelmiä, päästään laadukkaampaan ja kokonaisvaltaisempaan tulkintaan. Kirjoittajat (Aaltio & Puusa, 2020, s. 177) jakavat triangulaation neljään eri ryhmään: aineistotriangulaatioon, tutkijatriangulaatioon, teoriatriangulaatioon ja menetelmätriangulaatioon. Tässä tutkimuksessa merkitykselliseksi nousee teoriatriangulaatio, sillä pyrkimyksenä on taustoittaa tutkittavaa aihetta kahden eri pääkäsitteen, alueellisen eriyty-misen ja alueen maineen kautta. Teoriatriangulaatiossa keskiössä on tutkimusaineiston tulkinta useiden teoreettisten näkökulmien kautta.

Hirsjärvi ja muut (2009, s. 161) tiivistävät, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa arvot muokkaavat kykyämme ymmärtää tutkittavia ilmiöitä, eikä täyttä objektiivisuutta ole

mahdollista saavuttaa. Kirjoittajien mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa voimme löytää vain ehdollisia selityksiä johonkin aikaan ja paikkaan rajoittuen. Tässä tutkimuksessa objektiivisuutta lisää se, että tutkittava kaupunginosa ei ole tutkijalle entuudestaan tuttu. Tällöin tutkijan omat ennakkokäsitykset eivät pääse vaikuttamaan tutkimukseen tai sen tuloksiin.

5 Tutkimuskohteena Vaasan Ristinummi

Ristinummi tutkimuskohteena on hyvä määritellä ennen varsinaiseen analyysiin siirtymistä. Vaasassa sijaitsee myös suuralue nimeltä Ristinummi, johon kuuluvat Ristinummen, Vanhan Vaasan, Haapaniemen ja Alkulan kaupunginosat. Tutkimuskohteena tässä tutkimuksessa on Ristinummen kaupunginosa (ks. kuva 5), sillä suurimmat tiedossa olevat mainehaitat sijoittuvat juuri kyseiseen kaupunginosaan.

Kuva 5. Ristinummen kartta (OpenStreetMap)

Ristinummen kaupunginosa sijaitsee kaupungin itäpuolella, noin viiden kilometrin päässä keskustasta. Asukkaita Ristinummella on noin 4000. Tilastokeskuksen (2022) mukaan vuonna 2020 Ristinummella oli 4 246 asukasta. Asuinalue on rakennettu 1970-luvulla, ja on tyypillinen esimerkki 70-luvun lähiörakentamisesta. Vuonna 1975 Ristinummella järjestettiin asuntomessut, joita varten alueelle rakennettiin yhteensä 170 asuntoa. Ristinummella voidaan havaita monentyyppistä rakennuskantaa, eniten omakotitaloja ja matalia kerrostaloja. Useimmat Ristinummen kerrostaloista ovat kolmikerroksisia, tasakattoisia ja julkisivuiltaan tiiltä tai betonia. Suuri osa on omakotitaloja, jotka sijoittuvat

alueen pohjoisosaan. Asuinalueen perustamisen alkuaikoina tavoitteena oli alueen kehittyminen elinvoimaiseksi lähiöksi, ja aluksi se olikin sitä. Vähitellen asuntojen hintakehitys alkoi olla laskeva ja Ristinummen vetovoima hiipui. (Vaasan kaupunkisuunnittelu, 2010, s. 65–68.)

Haastateltavat mainitsivat Ristinummen hyväksi puoliksi luonnonläheisyyden ja väljän asumisen. Erityisesti Pilvilammen ulkoilualue Ristinummen läheisyydessä oli haastateltavien mielestä yksi alueen parhaista puolista. Myös rauhallisuus mainittiin alueen hyvinä puolina. Yksi haastateltavista kertoi arvostavansa erityisesti yleistä ilmapiiriä asukkaiden keskuudessa.

Se on niinku ehdottomasti paras puoli Ristinummessa, että täällä asuu ihan tavallisia ihmisiä, jotka on sitä mitä ne on. Mä en ole koskaan Ristinummella törmännyt semmoiseen mihin mä paljon törmään lasten kautta ja muutenkin, että pidetään tämmöisiä kulisseeja yllä tai pitää olla jotain. (Haastateltava 1)

Vaikka Ristinummella on paljon hyviä puolia, tutkielman teoreettisen viitekehyksen ollessa maineen ja alueellisen eriytymisen käsitteissä, keskitytään tässä tutkielmassa enemmän alueen heikkouksiin. Vaasan kaupungin (2021a) mukaan Ristinummen suuralue on sosioekonomisesti heikommassa asemassa kuin muut suuralueet. Huono-osaisuus on keskittynyt erityisesti Ristinummen kaupunginosaan, jossa työttömyysaste ja muunkielisten osuus väestöstä on noin 20 prosenttia.

5.1 Ristinummen maine ja tekijät sen taustalla

Ennen varsinaiseen analyysiin siirtymistä on hyvä määritellä, missä merkityksessä käsitettä maine käytetään. Tässä tutkielmassa maineesta puhuttaessa tarkoitetaan nimenomaan ulkoista mainetta eli asuinalueen ulkopuolella asuvien ihmisten yksinkertaistettuja, ja jopa liioiteltuja mielikuvia kirjoittajien (Prementier, van Ham & Bolt, 2007, s. 203–204). Koska haastateltavat asuvat itse Ristinummella tai muuten tuntevat alueen hyvin, käsitellään ulkoista mainetta koetun maineen kautta eli sen pohjalta, mitä asuinalueella

asuvat uskovat muiden ajattelevan asuinalueestaan (Prementier, van Ham ja Bolt (2009, s. 2162).

Slumminummi

Tutkimuksen ytimessä on se, millainen maine Ristinummella on haastateltavien mielestä. Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että Ristinummen maine on huono. Ristinummen yleisesti tunnettu negatiivissävytteinen nimitys on Slumminummi, jonka myös kaikki haastateltavat mainitsivat jossain vaiheessa haastattelua. Myös esimerkiksi Terhi Varjonen (2017) on käyttänyt tätä nimitystä Ylelle kirjoittamassaan artikkelissa.

Puhuttaessa Ristinummen maineesta, ei koko asuinalueen niputtaminen saman maine-käsityksen alle ole mielekästä. Haastateltavat toivat ilmi sen, että Ristinummi on alueena varsin suuri ja asuinalueen sisällä on havaittavissa suuriakin eroavaisuuksia. Tämä kytkeytyy alueen sisäiseen maineeseen, johon vaikuttaa asuinalueen asukkaiden muita parempi tieto alueesta, jolla taas on vaikutusta koko alueen maineen syntyyn (Prementier, van Ham & Bolt, 2007, s. 203). Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että Ristinummen pohjoisosaan sijoittuva omakotitaloalue on rauhallista ja mukavaa seutua asua, verrattavissa mihin tahansa muuhun Vaasan asuinalueeseen.

Tämä aluehan ei mene niin kuin samaan kategoriaan ollenkaan, että meillä on näitä kerrostalo keskittymiä ja sitten on omakotialueita tässä tällä samalla alueella [...] joku on sanonut, että tähän (Pohjois-Ristinummen omakotitaloalue) on ihan puutarhakaupunginosa. (H3)

Se on niin valtavan kokoinen alue, että vaikka sieltä pystytään tunnistamaan näitä tiettyjä kortteleita tai tiettyjä paikkoja niin mun mielestä mainetta lähes tyttään Ristinummella kuitenkin liikaa sen kannalta, että on olemassa vaan yks Ristinummi [...] siellähän on kuitenkin se pohjoisosien laaja omakotitaloalue, mikä ei hirveästi ulkonäöltään tai olemukseltaan poikkea mistään muustakaan Vaasan omakotitalo alueesta. (H2)

Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että Ristinummella havaittavat ongelmat alkoivat 1980-luvun lopulla ja jatkuivat 90-luvulla. Tällöin alueella tapahtui useita merkittäviä uutiskynnyksenkin ylittäneitä tapahtumia, kuten dynamiitin räjäytys kerrostaloasunnossa Erämiehenpolulla, ampumistapaus Kappelimäentiellä ja erilaisia poliisin tekemiä piiritystilanteita. Tänä päivänäkin ongelmien nähtiin keskittyvän kerrostaloihin ja erityisesti vanhan ostoskeskuksen läheisyyteen. Ristinummen huono maine on todennäköisesti syntynyt jo näiden tapahtumien johdosta. Kuten Halonen (2016, s. 43) toteaa, maine koostu mielikuvista ja pitkän aikavälin toiminnan arvioista.

”Että kyllä ne huonoimmat mainehaitat tulee noista kerrostaloista ja siellä on tietysti vuosien varrella sattunut yhtä sun toista.” (H3)

Kyllä kaikki varmaan sanoo, että se ostarin alue on se pahin ja siinä ne kerrostalot ympärillä. Ja sitten varmaan voisi olla tietysti toi S-marketin alue ja Variska kanssa. Voisin ajatella, että ne voi joissakin ehkä herättää sellaista epäluuloisuutta. (H2)

Vaikka yleinen mielipide oli se, että Ristinummi on mainettaan parempi paikka asua, kuitenkin sen ongelma-alueet tiedostettiin. Kaksi haastateltavista mainitsi, etteivät mielellään lähtisi pimeällä kävelemään Kappelimäentielle ja Vanhan Vaasan kadulle. Eli vaikka pääsääntöisesti haastateltavat mielsivät asuinalueen rauhallisena, kuitenkin vallitsevat ennakkoluulot rauhattomasta Ristinummesta pitävät osittain paikkaansa.

”Tämä missä me ollaan nyt niin on rauhallinen, mutta en iltakävelyllä lähtisi Vanhan Vaasan kadulle ja Kappelimäentielle. Että sen verran kuitenkin on realististi, että en halua sinne suunnalle lähteä.” (H5)

”Jos mä haluan jännitystä elämäni, mä lähden illalla tonne ostoskeskukselle katsoo vähän mitä siellä tapahtuu.” (H1)

Sisäinen ja ulkoinen maine

Kun haastattelujen aikana päästiin syvemmälle aiheeseen, kävi ilmi, että ulkoinen ja sisäinen maine eroavat toisistaan. Haastateltavat kokivat, että muualla asuvien näkökulmasta alueella on huono maine. He olivat kuulleet paljon ennakkoluuloisia kommentteja Ristinummen ulkopuolella asuvien toimesta. Alue nähdään syrjäisenä ja negatiivisessa valossa näyttäytyvänä. Ristinummi tunnetaan nimeltä, ja siihen osataan yhdistää yleisesti tunnettu mainehaitta.

"Ne (muualla asuvat) on ihan kauhuissaan. Aina pitää silleen varovasti miettiä et kelle sanoo (asuinpaikasta) [...] jos ei meitä tunnetaisi perheenä, niin en mä tiedä olisko meidän lasten kaverit päässyt meille yökylään [...] että semmoiset, jotka ei koskaan ole täällä asunut, niin kyllähän niillä niin kun on semmoinen käsitys, että täällä on hirveän hurja meno." (H1)

"Mun mielestä nää asenteet jyrkkenee sitä enemmän, mitä kauemmas mennään." (H2)

Osa haastateltavista kuitenkin arveli, etteivät kaikki vaasalaiset edes tiedä, missä Ristinummi tarkalleen sijaitsee eivätkä ole itse koskaan käyneet siellä. Tällöin ihmisille syntyy mielikuvia alueesta pelkkien kuulopuheiden perusteella. Nämä mielikuvat jäävät helposti elämään ihmisten puheissa ja niitä jaetaan helposti eteenpäin ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Ristinummen sijainti nähtiinkin yhtenä ennakkoluuloja lisäävänä tekijänä. Noin viiden kilometrin etäisyys keskustasta ja siihen yhdistettynä sijainti sisämaassa eivät välttämättä houkuttele muuttamaan alueelle. Tilanne voisi olla toinen, jos Ristinummi sijaitsisi meren rannalla, kuten Västervik ja Gerby. Kun asuinalue sijaistee kauempana keskustasta, harvalla muualla asuvalla tulee tarve vierailla alueella. Kun ihmiset eivät luontaisesti vieraile alueella, mainehaittojen parantaminen vaatii entistä enemmän työtä.

Ainakin mitä kun somea lukee niin jatkuvasti kommentoidaan, että Ristinummella sattuu ja tapahtuu [...] aina tulee tällaisia kommentteja, mutta niinku sanottu, niin on monet on sellaisia jotka tuskin koskaan on edes käynyt tai on varmaan käynyt, mutta että ei ole ainakaan asunut täällä. (H3)

Lähiöiden tietty ongelma on se, että ne ei jatka sitä kaupunkitilaa sitä semmoista niin kuin keskustamaista asumista ja se nimenomaan liittyy siihen etäisyyteen [...] se on yksi ongelma siinä maineessa tai siis sen maineen parantamisessa, koska ihmiset ei myöskään niin helposti löydä sinne eikä sinne muodostu semmoista kaupunkimaista toimintaa samalla. (H2)

Ristinummelaiset itse ajattelevat asuinalueestaan positiivisemmin. He tunnustivat aluetta leimaavan huonon maineen, mutta eivät pitäneet sitä täysin todenmukaisena. Haastateltavat kyllä tunnustivat Ristinummen tiettyjä heikkouksia, mutta he pystyivät kuitenkin nimeämään monia hyviä puolia. Vaikka asukkaat itse pystyvät näkemään Ristinummen pintaa syvemmälle ja pystyvät kohdistamaan mainehaitat jopa yksittäisten talojen tarkkuudelle, ei sillä kuitenkaan nähdä olevan vaikutusta alueen ulkoiseen maineeseen. Ulkopuolisen silmin koko Ristinummi näyttäytyy maineeltaan samanlaisena.

"Ristinummelaisillahan itsellään on sitten tosi positiiviset kuvat heidän asuinalueestaan." (H2)

"Se on ihan selvä asia, että täällä asuvat tykkää paljon paremmin [...] että kyllä niinku paikalliset on ihan paljon paljon tyytyväisempiä kuin mitä ulkopuoliset." (H3)

Ristinummella ja muualla Vaasassa asuvien muodostamien mielikuvien merkittävin ero liittyykin juuri alueen tuntemukseen. Muualla Vaasassa asuvien mielikuvissa koko Ristinummi näyttäytyy syrjäisenä sosioekonomisten ongelmien keskittymänä, kun taas ristinummelaiset kokevat mainehaitan koskevan lähinnä kerrostalokeskittymää.

Muutokset väestörakenteessa

Haastateltavien kokemukset Ristinummen perustamisen alkuvuosista ovat melko yhteneväisiä Vaasan kaupunkisuunnittelun (2010, s. 65–68) julkaiseman kulttuuriympäristöselvityksen kuvauksen kanssa, jossa 1970-luvun Ristinummea kuvaillaan elinvoimaisena lähiöalueena. Haastateltavat kuvailivat 70-luvun Ristinummea yhteisöllisenä ja rauhallisena paikkana asua. Ristinummelle muutti näihin aikoihin paljon samanhenkisiä

asukkaita, kuten nuoria lapsiperheitä. Alueen yhteisöllisyydestä kertoo tuolloin järjestetyt Ristinummipäivät sekä taloyhtiöiden väliset lentopalloturnaukset.

Täällä oli tosi paljon lapsiperheitä ja täällä oli toimintaa, ja se mikä mulla on niinku jäänyt mieleen ristinummesta, että täällä oli hirveän yhteisöllistä. Oli tosi paljon kaikkia hiihtokilpailuita, juoksukilpailuja, aikuiset pelasi lentopalloa keskenään. (H1)

Mutta kai se on vähän joka paikassa, että kun toi maailma on muuttunut vähemmän yhteisölliseksi, niin kyllähän se nyt vaikuttaa, että kun ei enää tunneta naapureita tai ei moikkaa edes naapureiden kanssa, niin kyllähän siitakin tulee varmasti maine haittoja, kun ei tiedetä, ketä asuu seinän takaa. (H5)

Vuosien saatossa Ristinummen asukaskanta on muuttunut. Yksi haastateltavista mainitsi merkittävänä Ristinummen asukaskannan muutoksena työväenyhteisön rappeutumisen. Asuinalueen perustamisen alkuaikoina alue näyttäytyi vahvasti tehdastyöläisten asuinalueena. Ajan saatossa tällaiset laajat työsuhdeasuntojen keskittymät hiipuivat, ja tilalle muutti uudenlaisia asukasryhmiä, kuten maahanmuuttajia.

...se työväenyhteisön murentuminen jossain vaiheessa (on vaikuttanut maineen syntyyn), että eihän Ristinummea välttämättä enää kukaan ajattele niinku työväen kaupunginosana, vaan ihmisillä voi tulla mieleen esimerkiksi vaikka et no siellä on paljon maahanmuuttajia. (H2)

Vaasan kaupungin (2021a) julkaisemassa Ristinummen lähiökehittämishankkeen tavoitteiden kuvauksessa mainitaan merkittäviksi väestökannan muutoksiksi muunkielisen ja ikääntyneen väestön kasvu. Myös haastateltavat ovat huomanneet tämän kehityssuunnan. Nuorena Ristinummelle perheineen muuttaneet ovat ikääntyneet, eivätkä heidän lapsensa koe Ristinummea houkuttelevaksi paikaksi omalle perheelleen. Lisäksi alueelle on keskittynyt paljon maahanmuuttajia ja sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevia asukkaita. Tämän haastateltavat kokivat ongelmallisena alueen maineen kannalta.

”...että ne on ne maahanmuuttajat ja päihdeongelmat, jotka näyttäytyy ja ne tuo sitten sen maineen.” (H1)

”Esimerkiksi maahanmuuttajien lisääntyminen, mä en tarkoita sitä, että se olisi niinku huono asia, mutta se muutti kuitenkin semmoisia yhteisöllisiä suhteita aika voimakkaasti.” (H2)

Prementier, van Ham ja Bolt (2008, s. 838) tiivistävät kansainvälisiin tutkimuksiin perustuen, että alueen huono maine on usein yhteydessä alueen etnisiin vähemmistöihin. Kirjoittajien mukaan syynä voi olla kantaväestön ennakkoluulot itse maahanmuuttajia kohtaan. Toinen näkökulma on maahanmuuttajien asuttamiin lähiöihin liitetty köyhyys ja koulujen heikko laatu, jolloin mainehaittojen muodostuminen ei liity suoranaisesti maahanmuuttajiin itseensä.

Haastateltavien mielestä maahanmuuttajien suuri määrä vaikuttaa Ristinummen maineeseen. Maahanmuuttajien vaikutus Ristinummen maineeseen on mielenkiintoinen nosto. Vaikka maahanmuuttajien suuren määrän koettiin olevan alueen maineeseen negatiivisesti vaikuttava tekijä, eivät haastateltavat osanneet sanoa, mistä tämä johtuu. Esimerkiksi yksi haastateltavista huomautti, ettei ole koskaan törmännyt merkittäviin häiriötekijöihin, joissa olisi ollut mukana maahanmuuttajia.

”Ne on ollut kyllä ihan meidän kantaväestön tapahtumia kaikki mitä silloin aikana oli. En ole kuullut ensimmäistäkään juttua mitä on sattunut maahanmuuttajien taholta [...] mitään niinku tällaista pahoinpitelyä tai väkivaltarikosta.” (H3)

Ennakkoluulot Ristinummea kohtaan voivat hyvinkin perustua Prementierin, van Hamin ja Boltin esittämään näkökulmaan, jonka mukaan ennakkoluuloja voi aiheuttaa maahanmuuttajiin yleisesti liitetty pienituloisuus, ja sosiaaliset ongelmat, joita pienituloisuuden ajatellaan tuovan mukanaan. Tällöin ennakkoluulot eivät kohdistu itse ihmisryhmään, vaan heidän sosioekonomiseen asemaansa.

Asuntopolitiikka ja sosiaalisten ongelmien kasautuminen

Mats Stjernberg (2019, s. 234, 243) on tutkinut väitöskirjassaan Suomen 1960- ja 70-luvuilla rakennettuja lähiöitä. Hänen näkemyksensä mukaan moni alkuun keskiluokkaiseksi luokiteltu lähiö on kokenut vähittäistä hiipumista muutaman vuosikymmenen aikana, 1990-luvulta lähtien. 1960- ja 70-lukujen lähiöiden suosio on laskenut hiljalleen, mikä näkyy sosioekonomisten ongelmien lisääntymisenä, muutoksina väestöpohjassa ja ihmisten kiinnostuksessa ostaa alueelta omistusasuntoja. Ihmisten osoittama kiinnostus eri asuinalueita kohtaan heijastaa yhteiskunnassa tapahtuneita muutoksia. Stjernberg mainitsee artikkelissaan (2015, s. 558), että yhä useammalla on mahdollisuus toteuttaa omia asuintoiveitaan, kun asumisen taso on yleisesti parantunut ja asuntojen tarjonta on monipuolistunut. Hänen mukaansa juuri 1960- ja 1970-luvulla rakennetut lähiöt eivät enää vastaa yleisiä asumistoiveita tai käsityksiä mieluisasta asuinympäristöstä. Myös yksi haastateltavista nosti esille sen, että Ristinummelle tyypillinen asuntokanta ei näyttäydä nykypäivän asumistoiveiden valossa houkuttelevana. Tästä syystä alueen asukaskanta yksipuolistuu pienituloisiin asukkaisiin.

Tämän päivän ihmisillä on aika korkeat vaatimukset, että joko sen pitää olla 50-lukua, mutta 70-luku ei kauheasti myy [...] että jos ihmiset tulee tänne, niin mitä ne näkee, noita 70-luvun kerrostaloja. Jos joku muuttaa esimerkiksi Vaasaan ja lähtee katselemaan, että no minkälainen alue, no ei taatusti oo ensimmäisenä siitä ostamassa. (H4)

Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että yksi merkittävimmistä Ristinummen ongelmista on vuokra-asuntojen suuri määrä. Vuokra-asuntoja on keskittynyt erityisesti vanhan ostoskeskuksen läheisiin kerrostaloihin. 1970-luvun puolivälistä alkaen Ristinummella asunut haastateltava uskoi vuokra-asuntojen suuren määrän johtuvan asuntojen omistussuhteesta eri aikoina. Strömbergin (nyk. ABB) tehtaalla oli aikoinaan paljon työsuhdeasuntoja Ristinummella. Myöhemmin työsuhdeasunnot myytiin kaupungille ja muille vuokrataloyhtiöille.

Haastateltavat kokivat Ristinummen suuren vuokra-asuntojen määrän huonosti toteutettuna asuntopolitiikkana. Kuten Musterd ja muut (2016, s. 1066–1067) toteavat artikkelissaan, mikäli kaupungin sisällä omistusasuntojen vuokra-asuntojen ja sosiaalisen asumisen sijoittuminen on epätasapainossa, myös asukkaat jakautuvat epätasaisesti. Toiveena onkin, että vuokra-asumista olisi sijoiteltu tasaisesti eripuolille kaupunkia. Eri asumismuotojen epätasapainoinen sijoittelu vahvistaa kaupunginosien eroavaisuuksia. Yksi haastateltavista mainitsikin, että Vaasassa on pieneksi kaupungiksi yllättävät suuret erot eri alueiden välillä.

Kaiken kaikkiaan tietenkin toivoisin, että vuokra-asuntoja olisi ripoteltu vähän sinne sun tänne, ettei olisi yhdellä asuinalueella niin paljon. Koska kyllähän se sitten tietenkin on selvää, että jos sitä pahoinvointia on paljon samalla alueella, niin kyllähän se rupee näkymään ja kuulumaan. (H1)

Vaasassa on mun mielestä pieneksi kaupungiksi ihan hirveän iso diversiteetti näissä alueissa ja paikoissa [...] että jos mä mietin nyt Ristinummen ostaria, Rantakatu tai jotain Strömsön aluetta, niin onhan ne nyt niinku ihan eri todellisuuksia ihan monellakin mittarilla. (H2)

Haastateltavien mainitsema huono asuntopolitiikka ei pelkästään kytkeydy suoranaisesti vuokra-asuntojen määrään ja siitä johtuviin ongelmiin, vaan myös siihen, mitä tämänkaltaisen kehitys sulkee pois. Alueen asuntokanta on kehittynyt siihen suuntaan, että tarjolla on vähän tämän päivän asumistarpeet täyttäviä omistusasuntoja. Tämä lisää asukaskannan yksipuolistumista entisestään. Haastateltavien näkökulma oli se, että alue kaipaisi ehdottomasti muutoksia sekä fyysisessä ympäristössä että väestöpohjassa, mutta muutos on todella haastavaa, jos sen mahdollistavia rakenteita eli uudistuvaa rakennuskantaa ei toteuteta.

Esimerkiksi hyvin toimeentulevat tai muut, niin eihän ne ensimmäisenä asuntoa oo ostamassa Ristinummelta. Ja sitten toisekseen täällä ei ole tarjolla mun mielestä. Nyt ei ole esimerkiksi uudisrakennusta, ei ole kaavoitettu tonttejakaan [...] täällä on ainoastaan noita vanhoja tai sitten vuokrataloja tai sitten vanhoja osakkeita, niin ei täällä ole mahdollisuus uusiutua. (H4)

”...ja en mä tiedä, ei tätä muutosta täällä tapahdu mitään. Ja sitten rakennuskanta rupeaa olemaan kauhean huonoa, että pitäisi olla uudisrakentamista, että sillä lailla ehkä saisi tänne perheitä ja omistusasuntoja.” (H4)

Haastatellavat kokivat vuokra-asumisen keskittämisen ongelmallisena koko alueen näkökulmasta. Ristinumella vuokrataso on edullinen, ja haastateltavien kokemusten mukaan vuokra-asunnoissa asuu paljon pienituloisia, joiden keskuudessa on havaittavissa erinäisiä ongelmia. Kuten haastatellavat toivat ilmi, suuret vuokra-asumisen keskittymät näyttäytyvät usein myös erilaisten sosiaalisten ongelmien keskittyminä.

”Kun ei olla siellä lähellä keskustaa ollaan täällä laitamalla, niin täällä on asuminen halvempaa, että sitten täällä on sellaista porukkaa, jolla on mahdollisuus täällä asua halvemmalla.” (H5)

”Tällähän todella isoja kortteleita, jotka on pelkästään vuokra asuntoja. No sen nyt tietää jokainen, että kuinka siinä käy [...] että usein on sitten sosiaalisia ongelmia, työttömyyttä ja kaikkea muuta, ne tahtoo pakkautua samaan paikkaan.” (H4)

Kyllähän täällä on huonokuntoista porukkaa ja semmoista, jotka ei täältä ikinä mihinkään pääse [...] ja sitten toisaalta täällä asuu sellaista porukkaa, jotka myös itse pitää sitä mainetta yllä, että he on tällaisia pitkäaikaistyöttömiä ja syrjäytymisvaarassa olevia. (H5)

Sosiaalisten ongelmien kasautuminen on yksi merkittävistä tekijöistä Skifter Andersenin (1995, s. 72; 1998, s. 112) asuinalueen rappeutumisen kehämallissa. Sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien asukkaiden keskittyminen alueelle vaikuttaa alueen houkuttelevuuteen ja sitä kautta alueen maineeseen. Tällöin monille voi muodostua väistömekanismi ja kyseistä asuinaluetta aletaan vältellä.

Ympäristön yleisilme

Kuten aiemmin viittaamassani Stjernbergin (2019, s. 234, 243) väitöskirjassa todetaan, 1960- ja 1970-luvuilla rakennetut lähiöt koettiin jo 1990-luvulla vanhanaikaisina ja vähemmän houkuttelevina vaihtoehtoina. Tällöin hiljalleen alueelle asettuu ihmisiä, joille

asuminen siellä on taloudellisen tilanteen pakottamaa, ei niinkään oma valinta, jolloin asukkaat eivät ehkä sitoudu alueeseen ja sen ylläpitämiseen.

Segregaatiokehityksessä ja maineen syntymisessä keskeistä on yhteiskunnallisten ja sosiaalisten tekijöiden yhteisvaikutus, jota Skifter Andersen (1995, s. 72; 1998, s. 112) kuvaa asuinalueiden rappeutumisen kehämallilla. Mallissa keskeistä on asukasrakenteen, kiinteistöjen fyysisen kunnon ja taloudellisen arvon muutokset ja näiden tekijöiden vuorovaikutus. Kehämalli kuvaa hyvin myös Ristinummen tämänhetkistä tilannetta. On vaikea sanoa, mikä Ristinummen tapauksessa oli taantumiskehityksen ensitekijä. Kyseessä on mitä luultavimmin monen tekijän yhteisvaikutus, joka on ajan saatossa johtanut alueen kehityksen taantumiseen. Alueen rakennusten fyysisen kunnon rappeutuminen on varmasti yksi avaintekijä Ristinummen maineen ja alueellisen eriytymisen synnyssä.

Ristinummen rakennusten huono kunto on tema, jonka kaikki haastateltavat mainitsivat. Alueen ulkoinen olemus koettiin erityisesti ennakkoluuloja vahvistavana ja huonon maineen syntyä vauhdittavana tekijänä. Kun alueella on jo valmiiksi huono maine, sen rähjäinen ulkoinen olemus ei ainakaan paranna mainetta.

Ihan tuommoinen yleinen siisteys on mun mielestä semmoinen (kehityksen tarpeessa oleva asia) [...] ja tuommoisen turhan laiminlyönnin takia näyttää jo niin rumalle ja semmoiselle, että se ei anna oikeata käsitystä, että mitä tämä oikeasti on [...] justiin tossa pääväylällä on kaikki se semmoinen mistä ei ole pidetty huolta niin se näyttää aika järkyttävältä. Että kun ajaa tänne syvemmälle niin moni yllättyy, että täällä on ihan uusiakin omakotitaloja. (H1)

...että siinä oli ennen koulu, sekin purettiin ja nyt se on ihan tyhjä, sille oo tehty yhtään mitään. Siellä vaan ruoho kasvaa, se on ihan kauhea. Ja sitten se ränsistynyt ostoskeskus ja nämä kaupungin vuokratatolot niin kyllä kun tuohon pamahtaa autolla joka ei täällä asu niin kyllä varmaan ajattelee, että voi hyvänen aika mihin mä tulen, joku Neuvostoliitto? (H1)

Ristinummen yleisilmeeseen liittyvien ongelmien ei nähty liittyvän pelkästään vanhanaikaiseen rakennuskantaan. Myös alueen kaavoitus sai osakseen kritiikkiä. Näkemyksenä oli, että vaikka väljyys ja luonnonläheisyys nähdään lähiöasumisen hyvänä puolena, ei

tämä ole Ristinummella toteutunut täysin onnistuneesti. Alueen kaava nähtiin jopa liian väljänä ja epämääräisenä. Tämä saa aikaan ajatuksen siitä, että alueen kehittäminen on jäänyt puolitiehen.

Lähiöthän nimenomaan perustuu siihen väljyyteen ja luonnonläheisyyteen, mikä on itsessään ihan kiva juttu, mutta Ristinummella se on väljempi vielä se kaava mitä oli suunniteltu. Että siellä on paljon tontteja myös mitä ei ikinä rakennettu, että ne jäi niinku metsäalueiksi mikä ehkä kanssa tekee siitä pikkuisen semmoisen epämääräisen ja irrallisen. (H2)

Palveluiden vähentyminen

Jotta keskustasta kaukana oleva asuinalue koettaisiin houkuttelevaksi, tulisi siellä olla riittävän hyvä palvelutaso. Jalkanen ja muut (2017, s. 213) toteavat, että taantuvien lähiöiden yleinen ongelma on entisen lähipalveluverkon ylläpito ja uusien ratkaisujen tuottaminen.

Ristinummen palvelujen taso jakoi mielipiteitä. Kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että palvelut alueella ovat vähentyneet vuosien saatossa. Tämä kehityskulku on ollut lähiöille tyydyttävää, kun palveluja pyritään keskittämään yhä enemmän kaupunkien keskustoihin ja suuriin automarkettikeskittymiin. Haastateltavat olivat kuitenkin eri mieltä siitä, onko nykyinen palvelutaso riittävä. Toisaalta koettiin, että alueella on saatavilla tärkeät peruspalvelut, kuten kauppa, apteekki, kirjasto ja koulu. Osa oli kuitenkin sitä mieltä, että palveluja ei ole tarpeeksi. Jotta alue näyttäytyisi potentiaalisena asuinpaikkana myös muualla asuville, tulisi alueella olla monipuolisesti palveluja.

”No palveluthan täällä vähenee, että täällä on aika paljon palveluita, mutta kyllä ne vähenee.” (H5)

”Palveluthan on niinku todella huonossa jamassa, siellähän niinku tavallaan on keskitetty kaikki sinne nykyisen S-marketin huudeille. Tavallaan se, että on yksi kauppa, tai onko se edes Ristinummen puolella virallisesti.” (H2)

Joukkoliikenne koettiin edelleen heikkona, vaikka se on parantunut siitä, mitä se on joskus aiemmin ollut. Moni haastateltavista totesi tekevänsä suuremmat kauppaostokset isommissa marketeissa, joihin kuljetaan omalla autolla. Autottomalle asukkaalle lähes ainoa mahdollisuus on tehdä ostokset pienemmässä ja kalliimmassa lähikaupassa.

”Tietysti yksi maineeseen vaikuttava juttu on se, että kun ollaan kaukana keskustasta ja liikenneyhteydet, varsinkin joukkoliikenne on vähän kehnoa, 30–40 minuuttia kestää mennä kaupunkiin, kun se kiertää kaikki maailman paikat.” (H3)

”Joka tapauksessa niin sekin vaikuttaa aina siihen, että jos yhteydet keskustaan toimii, niin paremmaltahan se sitten tuntuu ja tulee ikään kuin lähemmäs keskustaa tämä alue.” (H3)

Media ja puheet

Medialla on oma vaikutuksensa alueen maineen syntyyn. Osa haastateltavista mainitsi, että heidän mielestään mediassa esitetään korostuneen negatiiviseen sävyyn, jos Ristinummella tapahtuu jotain. Ennakkoluuloja vahvistavien ja mediakynnyksen ylittävien tapahtumien ei välttämättä tarvitse tapahtua Ristinummen kaupunginosassa. Kokemus oli, että mikäli jotain tapahtuu jossain Ristinummen suuralueen kaupunginosassa, se niputetaan helposti Ristinummen kaupunginosan ongelmaksi.

”Musta tuntuu, että varsinkin lehtikirjoitukset on semmoisia, että heti kun Ristinummella tapahtuu jotain, niin mainitaan niinku otsikossa se Ristinummella. Media ja tommonen tuo sen niin kuin hyvin voimakkaasti esiin, että jos tapahtuu muualla päin Vaasaa niin ei välttämättä korosteta sitä asuinalueetta.” (H1)

”Siinähan menee sekaisin vähän, kun on se Ristinummen suuralue ja sitten on itse tämä Ristinummi ja nää rajathan on tosi häilyviä tavallaan. Että sitten jos tapahtuu jossakin muualla jotain, ja jos se on vaan siellä päin, niin se saatetaan vaan lakaista Ristinummen piikkiin sekin.” (H2)

Kirjoitukset sanomalehdissä ovat ennen olleet nykyistä suuremmassa roolissa. Lehtikirjoittelulla oli suurempi painoarvo mainehaittojen muodostumisen alkuaikoina, 1980- ja

1990-luvuilla. Osa haastateltavista totesikin, etteivät ole havainneet lähiaikoina negatiivista lehtikirjoittelua. Kuitenkin sen koettiin aikoinaan vaikuttaneen Ristinummen huonon maineen muodostumiseen.

Mitä mä oon jutellut ihmisten kanssa niin monet puhuu aina niistä joistakin tietystä osoitteista, joista ne ongelmat tuli ja sitten siitä se maine lähti kehittymään, koska totta kai ne tuli aina sanomalehtiin. Ihmiset päättelee, että taas siellä ristinumella tapahtui ja taas siellä sekoillaan, vaikka ne saattaa olla oikeastaan ne pari kerrostaloa, jossa sitä sekoilua niinku tapahtuu enemmän. (H2)

Tänä päivänä lehtikirjoittelua suurempi rooli on sosiaalisella medialla. Kun ihmiset voivat kirjoittaa eri sosiaalisen median alustoille lähes mitä vain ja anonyymiteetin turvin, myös perättömiä juttuja pääsee leviämään. Tällä voi olla vaikutus myös muuttoliikkeeseen. Jos toiselta paikkakunnalta kaupunkiin muuttava törmää tiettyä asuinalueetta koskeviin negatiivisiin julkaisuihin, voi kyseinen alue karsiutua pois mahdollisten asuinpaikkojen joukosta.

”Ne ihmiset ketkä sitten tulee muualta suomesta ja muuttaa Vaasaan niin eihän niiden toisaalta tarvitse kuin tehdä yksi Google haku jonnekin Suomi24 -palstalle ja katsoo että minkälainen paikka Ristinummi on.” (H2)

”...että just joku lehti kirjoitus tai että joku on kuullut jostain jonkun jutun, että sinne ei kannata mennä niin ihminenhän vaan toimii niinku äärettömän irrationaalisesti jatkuvasti näissä kaikissa arki elämän päätöksissään.” (H2)

Ihmisten puheet voivat median ohella tehokkaasti levittää negatiivisia mielikuvia asuinalueesta. Yksi haastateltavista mainitsi omakohtaisen kokemuksen liittyen Ristinummella aiemmin sijainneeseen Siwaan. Tällaiset yksittäiset ihmisten kokemukset toimivat omalta osaltaan huonon maineen edistäjänä. Kun tällaisia kokemuksia jaetaan eteenpäin muille, voi asia paisua ihmisten puheissa ja negatiiviset mielikuvat alueesta leviävät. Kerromukset jäävät helposti ihmisten mieleen, jolloin ne ylläpitävät alueelle muodostunutta mainehaittaa.

Siinähan oli pitkään se Siwa siinä ostarilla. Tais olla 2010 tai 2011, kaksi kertaa kävin sinä kesänä siinä ja molemmilla kerroilla, kun mä olin siellä niin se ryöstettiin [...] että eipä tuollaista nyt näy ihan joka päivä ainakaan missään Vaasanpuistikon K-marketissa. (H2)

Mainetta ylläpitävät tekijät

Huonoa mainetta ylläpitävät tekijät kytkeytyvät niihin tekijöihin, jotka ovat alun perin vaikuttaneet maineen syntyyn. Ristinummen huonoa mainetta ylläpitävinä tekijöinä haastateltavat mainitsivat median, sijainnin ja maahanmuuttajien suuren määrän.

Media toimii erityisesti negatiivisia mielikuvia vahvistavana tekijänä. Jos asuinalue näytetään mielikuvissa jo valmiiksi negatiivisessa valossa, uutisoinnit esimerkiksi rikoksista alueella vahvistavat käsitystä entisestään. Aina uutisoinnin ei tarvitse olla lähtökohtaisesti negatiivista. Myös esimerkiksi tilastotietojen esittäminen asuinalueen asukkaiden työllisyysasteesta tai tulotasosta voi vahvistaa huonoa mainetta.

”Eihän tätä ikinä mainosteta missään, että mikä täällä olisi hyvää. Että ei sellaista lehtijuttua kovin usein oo, että mitä hyvää täällä olisi tapahtunut.” (H4)

Kun on niitä vertailuja lehdissä missä ihmiset tienaaavat eniten tai missä maksetaan eniten veroja, niin kyllähän Ristinummi näkyy joka paikassa, että täällä on pienituloisimmat ihmiset. Niin mitä sitten, ketä se haittaa? Kun halutaan oikein pitää siitä kiinni, että siellä on se slumminummi ja siellä on sitä sun tätä. (H1)

Sijainti nähtiin mainetta ylläpitävänä tekijänä, johon ei kuitenkaan juurikaan pysty vaikuttamaan. Sijainnissa nähtiin ongelmallisena se, että Ristinummi näyttäytyy irrallisena muuhun kaupunkiin nähden. Siellä ei nähdä olevan tarpeeksi tekijöitä, jotka yhdistäisivät alueen muuhun kaupunkiin. Sijainti ei muodostuisi niin suureksi ongelmaksi, mikäli alueella olisi enemmän palveluja, jotka vetävät puoleensa muualla asuvia. Sijainti heijastuu myös siihen, kuinka tuttu alue on muualla asuville. Kun alue jää sijainnin vuoksi etäälle, muodostuu mielikuvat alueesta ennakkoluulojen ja puheiden pohjalta.

”Ristinummella on just toi, et sieltä puuttuu se jokin joka niin kun yhdistää sen muuhun kaupunkiin.” (H2)

”Ei ihmisillä ole mitään syytä tulla tänne. Ei täällä ole mitään mikä houkuttaisi.” (H4)

Maahanmuuttajia kohtaan arveltiin olevan ennakkoluuloja, jotka heijastuvat koko asuinalueen maineeseen. Maahanmuuttajien keskittyminen Ristinummelle oli aikoinaan myös maineen syntyyn vaikuttavana tekijänä, joka selkeästi heijastuu tähän päivään saakka mainetta ylläpitävänä tekijänä. Vaikka maailma on muuttunut vuosien saatossa suvaitsevammaksi, näyttää eri etnisiin ryhmiin kuuluvien asukkaiden keskittyminen alueelle lisäävän väistömekanismeja valtaväestön keskuudessa.

”Kun tänne ajaa, niin bussipysäkillä seisoo paljon hyvin erivärisiä ihmisiä niin kyllä kai se antaa semmoisen käsityksen, että tää on niinku slumminummi.” (H1)

”Sitä on varmaan sitten tätä aitoa rasismia, jolla sitten halutaan ylläpitää sitä, että Ristinummi ja Olympiakortteli on ihan kauheita paikkoja.” (H3)

Kaksi haastateltavista oli kuitenkin sitä mieltä, että Ristinummella ei tällä hetkellä ole juurikaan merkittäviä tekijöitä, jotka selkeästi ylläpitäisivät huonoa mainetta. Maineen katsottiin olevan kehittynyt juuri pidemmällä aikavälillä ja jääneen elämään ihmisten mielikuvissa. Yleinen käsitys kuitenkin oli, että ulkoiset tekijät, kuten asukasrakenne ja vähällä kunnostuksella olleet kerrostalot lisäävät ennakkoluuloja alueesta. Tämä osoittaa sen, kuinka vaikea mainehaitoista on päästä irti. Ajan saatossa muodostunut maine saattaa pysyä, vaikka enää sille ei olisikaan selkeitä perusteita.

...että onko jotenkin semmoisia huonoa mainetta ylläpitäviä tekijöitä juuri tällä hetkellä niin ei mun mielestä niin paljon, että se ansaitsi sen maineen. Eli voi olla että ne liittyy sinne historian taakkoihin ja sinne 90-lukuun ja siihen laman jälkeiseen pahoinvointiin. (H2)

”Mä luulen, että se on vaan niin syvään juurtunut, että niinku välillä puhuttiin, että Ristinummi on slumminummi. Että se on vaan niinku joku jäännös”. (H5)

5.2 Ristinummen kehitys ja tulevaisuuden näkymät

Ristinummen maineen ja sen taustatekijöiden lisäksi tavoitteena tässä tutkimuksessa oli selvittää, onko alueen maineella ollut vaikutusta alueen kehitykseen. Haastattelujen aikana sekä haastateltavilla että haastattelijalla vahvistui käsitys maineen synnyn monimutkaisuudesta. Lisäksi maine ja sen syntyyn vaikuttaneet tekijät ovat osittain yksilöiden omia mielipiteitä. Toisen mielestä huonoa mainetta ylläpitää esimerkiksi alueen sijainti kaukana keskustasta, kun taas toiselle välimatka keskustan vilinä näyttäytyy alueen hyvänä puolena.

Maineen vaikutus alueen kehitykseen

Täysin tyhjentävää vastausta Ristinummen maineen vaikutuksesta alueen kehitykseen eivät haastateltavat osanneet sanoa. Tämä on ymmärrettävää, sillä jo pelkästään maine ilmiönä on haastava. Haastateltavat kuitenkin kokivat, että alueen huono maine on vaikuttanut siihen, että aluetta ei välttämättä haluta kehittää. Haastateltavat arvelivat, että muiden kaupunginosien kehittäminen nähdään tärkeämpänä.

”Kun täällä on tämmöinen maine ja tämä on täällä kaupungin sivussa niin se on vaan niinku mun tuntuma, että tähän ei nyt tarvitse niin panostaa.” (H1)

...että onko vähän silleen, että meillä ei ole väliä kun se on se slumminummi [...] mun mielestä se näkyy tämän alueen kehittämisessä tai on semmoinen tunne, että etteikö meillä oikeasti ole väliä, että te ette viitsi tulla tänne laittamaan paikkoja kuntoon. (H1)

Haluttomuus kehittää Ristinummea heijastui haastateltavien mielestä hitaaseen kaavoituspolitiikkaan. Haastateltavat tiedostivat, että Ristinummelle on laadittu kaavamuutoksia, mutta kaavoitusprosessin hitaus ei luo luottamusta alueen todellisesta kehittämishalukkuudesta. Vaasan kaupungin (2021b) verkkosivujen mukaan Ristinummen keskustan asemakaavamuutos on ollut luonnosvaiheessa vuodesta 2019 alkaen.

Vaikka haastattelujen aikana oli havaittavissa tiettyä skeptisyyttä alueen kehittämistä kohtaan, myös positiivisempia ajatuksia oli havaittavissa. Maine nähtiin myös puskurina, joka kannustaa toimenpiteisiin alueen kehittämiseksi. Kun alueella on olemassa negatiivinen maine ja siihen liittyvät fyysiset ja sosiaaliset ongelmat, tiedostetaan yleisesti se, että asialle on tehtävä jotain. Yleinen ajatus oli se, että alueen maine liittyy olemassa oleviin kehitystarpeisiin: kehittämisen tarve kyllä tunnustetaan, mutta ehkäpä useiden eri tekijöiden (resurssit tai muiden alueiden priorisointi) yhteisvaikutuksen vuoksi kehitystä ei ole juurikaan tapahtunut.

”Ehkä niinku Ristinummen kehittämiseen ja siihen on herätty, että siellä on niinku pakko tehdä jotain, että siinä on vaan ostari, joka on niin surullisen näköinen, että mä itse toivon, että yksikään vaasalainen ei eksy sinne.” (H2)

Ymmärrän sen kaupungin näkökulmasta, että onhan se kiitollisempaa kehittää sellaisia alueita, joihin kohdistuu semmoista positiivista väreilyä enemmän tai voisi ajatella, että siitä saa niinku nopeasti ”rusinat pullasta” ja kivaa palautetta ja fiilistä. (H2)

Jokainen haastateltavista koki, että lähivuodet ovat merkittäviä siinä, mihin suuntaan Ristinummen kehitys on menossa. Erityisesti akkutehdashanke nähtiin Ristinummen kehityksen mahdollistavana tekijänä. Toteutuessaan hanke toisi lähialueelle runsaasti työvoimaa ja näin ollen uusia asukkaita. Tehdaskeskittymä tulisi sijaitsemaan Laajametsän alueella lähellä Vaasan lentoasemaa, joten etäisyys Ristinummeen olisi vajaa kuusi kilometriä. Haastateltavat arvelivat Ristinummen näyttäytyvän sijaintinsa puolesta hyvänä asuinpaikkana tehtaalla työskenteleville. Ristinummen hyötyminen tehdaskeskittymästä vaatisi kuitenkin haastateltavien mielestä päättäväisempää otetta alueen kaavoitukseen.

Jos akkutehdasalue tulisi, niin tämänhän sitten taas sieltä katsoen on lähialuetta. Voisi kuvitella, että nyt rupee esimerkiksi asunnot kiinnostaa tältä alueelta aivan eri tavalla, kuin ihmisille kuitenkin, niinku itse omastakin kokemuksesta voin sanoa, työmatkan pituus on yksi arvo muiden arvojen joukossa tietenkin. (H3)

...siellä on kuitenkin tulossa akkutehdas, että sen kaavan pitäisi olla mun mielestä valmis viimeistään siinä vaiheessa, kun ne tehtaot on, että sitten jos se

tarve on ihmisillä vaikka muuttaa Ristinummelle, että sitten ei olla vasta tekemässä kaavaa. (H2)

Kehitysprojektit

Haastateltavat kokivat, että nyt käynnissä oleva lähiökehitysprojekti on ensimmäinen Ristinummelle kohdistettu suuremman mittaluokan projekti. Tai ainakaan he eivät olleet tietoisia, että aiemmin saman tyyliä olisi toteutettu. Ristinummi ja sen lähialueet eivät kuitenkaan ole täysin jääneet kehittymättä. Esimerkiksi Ristinummen frisbeegolfrata ja Pilvilammen ulkoilualue ovat haastateltavien mainitsema onnistuneita kehityskohteita.

Haastateltavat mainitsivat, että alueella on kyllä tehty pienimuotoisempia kunnostustöitä, kuten aitojen maalausta ja bussipysäkkien uudistamista. Myös panostus kukkaisuutuksiin sai kiitosta. Nyt alueen kehittämistä toivottiin kohdistettavan suuremman linjan kohteisiin ja eniten kehityksen tarpeessa oleviin alueisiin, kuten ränsistyvään ostoskeskukseen. Nyt käynnissä oleva projekti koettiin hyvänä asiana, ja toivottiin sen herättävän myös päättäjiä alueen kehittämiseen.

Täällä on siistitty paikkoja, katuja ja bussipysäkkejä ja toi frisbeegolfrata, joka tuohon on tullut, niin on ollut kauhean hieno homma [...] kyllähän noin niinku ulkoisesti tämä alue mun mielestä alkaa olla ihan ok. Toi Ristinummen keskus vaatisi kehittämistä kovasti, että ostoskeskus hiljentynyt ränsistynyt tohon ja siihen nyt suunnitellaan uutta aluetta ja uutta kaavaa, joka on nyt näköjään kesännyt ja viivästynyt. (H3)

Vaikka erilaisia kehitysprojekteja pidettiin pääsääntöisesti hyvänä asiana, herättivät ne haastateltavissa ristiriitaisia tunteita. Toisaalta koettiin tärkeänä, että aluetta kehitetään erilaisten projektien kautta, mutta niiden vaikuttavuutta kohtaan oltiin hieman skeptisiä. Muutaman vuoden kestävät projektit voivat parantaa alueen tilannetta hetkellisesti ja ohjata kehitystä oikeaan suuntaan, mutta niiden pitkän aikavälin vaikutuksiin ei juurikaan uskottu. Ristinummella nähtiin olevan niin paljon pitkällä aikavälillä syntyneitä ongelmia, että lyhyitä projekteja ja kevyttä pintaremonttia ei koettu kovinkaan tehokkaana tapana alueen ongelmien ratkaisemiseksi.

...että tehdään joku justiin vuoden-kahden projekti sitten taas se loppuu siihen. Ja sitten kun saadaan vähän jotakin alkuun ja sitten taas se lypsähtää ja ei ole lisärahoitusta. Että ne on hyvin tämmöisiä pintapuolisia, kosmeettisia ja lyhytjäteisiä. (H4)

”Se ei vaan niinku onnistu, että ensin annetaan 30 vuotta koko ajan mennä alamakeen ja sitten yhtäkkiä vuoden projektilla (saisi suurta muutosta aikaan).” (H4)

Millaisia toimilla Ristinummen maineeseen sitten voisi vaikuttaa? Seuraavaksi mainitaan muutamia haastateltavien ehdotuksia alueen parantamiseksi. Huomiot kytkeytyvät vahvasti aiemmin esiteltyihin huonon maineen syntyyn vaikuttaviin tekijöihin. Haastateltavat toivat esille sen, että maineyö ja asuinalueen eheyttäminen on pitkän aikavälin prosessi, eikä toteutettujen toimenpiteiden vaikuttavuudesta ole täyttä varmuutta.

Täydennysrakentaminen ja yhteisöllisyyden lisääminen

Kuten aiemmin on käynyt ilmi, Ristinummen rakennuskanta on vanhaa, eikä se houkutele uusia asukkaita. Haastateltavat totesivat, että alue kaipaisi uudisrakentamista. Kuten myös Jalkanen ja muut (2017, s. 40) toteavat, lähiöissä täydennysrakentamisella voidaan parhaimmillaan käynnistää kaupunkiudistus, jolla vahvistetaan alueiden identiteettiä, lisätään toiminnallista monipuolisuutta ja parannetaan ympäristöä.

”Että se ihan iso kuva mun mielestä vaatisi sen rakennuskannan muuttumisen.” (H3)

Ristinummen alkuaikoina alueella vallitsi vahva yhteisöllisyys, kuten monessa muussakin saman aikakauden suomalaisessa lähiössä. Asuminen on vuosien saatossa muuttunut yksilöityneemmäksi. Kyttä ja muut (2010, s. 114) toteavat, että nykypäivänä ihmisten asumistoiveet viittaavat siihen, että kodista halutaan rakentaa yksityinen turvapaikka hektisen työelämän vastapainoksi. Tällöin ihmisten kiinnostus ja energia ei riitä lähiyhteisön vuorovaikutukseen.

Haastateltavat tunnustivat yhteisöllisyyden vähentyneen, ja kokivat sen ulottuvan muuallekin kuin vain Ristinummelle. Yhteisöllisyys, kuten naapuruston keskuudessa järjestettävät talkoot nähdään kuitenkin voimavarana ja koko asuinalueen ilmapiiriä parantavana tekijänä. Yhteisöllisyyden ei kuitenkaan nähdä enää kehittyvän samalle tasolle, kuin 1970-luvulla, mutta nykypäivän kontekstissa sen kehittyminen nähdään mahdollisena.

Avaintekijänä yhteisöllisyyden parantamisessa nousi esille vapaa-ajanviettomahdollisuudet. Esimerkiksi alueen asukkaiden vapaassa käytössä olevan monipuolisen ulkoilupuiston rakentaminen toisi asukkaita yhteen. Mahdollisina tällaisen monitoimipuiston toimintoina yksi haastateltavista mainitsi kuntoilulaitteet, skeittiradan, lasten leikkialueen ja hyvin hoidetun puiston istutuksineen ja penkkeineen. Monitoimipuisto voisi sijaita esimerkiksi nykyisen frisbeegolf radan läheisyydessä, jolloin se houkuttelisi kävijöitä myös muualta Vaasasta. Eri ikäisiä asukkaita yhteen kokoava virkistysalue nähtiin myös yleisen järjestyksen kannalta tärkeänä. Kun alueen muut asukkaat tulevat tutuiksi edes kasvoilta, ilkvallan määrä voisi vähentyä.

...että siellä olisi mahdollisimman paljon tällaisia toimintapisteitä eri ikäisille. Sitten kun ihmiset sinne kokoontuu, käyvät milloin mitäkin tekemässä siellä, niin samalla tulee naamat tutuiksi. Ihmiset tutustuu enemmän tai vähemmän [...] jos ei mitään muuta niin tulee hyvän päivän tuttuja, niin silloin ihmiset tunnistaa toinen toisiaan ja tutuille on paljon heikompia tehdä mitään huonoa kuin aivan ventovieraille. (H4)

Edellä mainitut satunnaiset säännölliset kohtaamiset ovat Junton (2010, s. 265) mukaan tärkeitä asuinympäristön sisällä. Tällaiset niin sanotut heikot sosiaaliset suhteet ja verkostot lisäävät asuinympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Näille asuinaluekontakteille tärkeää on lähipalvelut, kohtauspaikat sekä pihojen, kulkuväylien ja tilojen onnistunut suunnittelu.

Yhteisöllisyyteen nähtiin liittyvän myös yhteistyön lisääminen eri toimijoiden kesken. Kiihosta sai esimerkiksi Vaasan ladun talkootyöllä ylläpitämät hiihtoladut, jota myös kaupunki avustaa. Koska haastateltavat ymmärsivät, että kaupungin resurssit ovat rajalliset,

voisi järjestötoiminnan ja kaupungin yhteistyön avulla parantaa alueen viihtyvyyttä hie-
man pienemmällä budjetilla.

Yleisilmeen kunnostus ja palvelujen parantaminen

Uudisrakentamisen ohella merkittävänä viihtyisyyttä parantavana tekijänä nähtiin alu-
een yleisilmeen parantaminen. Yleisilme vaikuttaa siihen, millaisena asuinalue näh-
dään. Kun asuinalueella on jo valmiiksi huono maine, hoitamaton ympäristö ruokkii
mainetta entisestään. Alueen yleisilmeen parantaminen olisi haastateltavien mielestä
erityisen tärkeää.

*”Tämmöisellä ihan perus siivouksella, että viheralueita ja noita talojen pihvoja
ja tämmöisiä remontoimalla. Silleen että se olisi silmään semmoinen mukava.”
(H1)*

*Hienoja asuntosuunnitelmia mä olen tosiaan nähnyt, mutta eipä siihen (puretun
koulun paikalle) ole mitään tullut, että sekin on semmoinen, iso tyhjä tontti siinä
missä vaan rikkaruohot kasvaa, että oishan siihen nyt voinut jotain, vaikka sitten
viheraluetta suunnitella, jonkun puiston tai jonkun tällaisen virkistysalueen,
vaikkei siihen nyt mitään taloja tulisi. (H5)*

Ristinummen yleisilmeen parantaminen vaikuttaisi siihen, millaisessa valossa asuinalue
näyttäytyy. Kun paikoista pidetään huolta, antaa se vaikutelman siitä, että alueeseen pa-
nostetaan ja sitä kehitetään. Tällöin asukasviihtyvyyks paranee ja alue näyttäytyy myös
ulkopuolisen silmin houkuttelevammalta. Kun fyysinen ympäristö on hoidettu, alueen
ulkoinen olemus ei pääse vaikuttamaan negatiivisen mainekehityksen jatkumiseen.

Hyvien puolien korostaminen

Haastateltavat kokivat, että Ristinummi ei täysin ansaitse kaikkia niitä negatiivisia mieli-
kuvia, jotka alueesta vallitsevat. Asuinalueen hyvien puolien korostaminen nähtiin yh-
tenä mahdollisena keinona vaikuttaa alueen maineeseen. Jo aiemmin mainitun Pilvilam-
men ulkoilualueen lisäksi kaksi haastateltavista kehui Ristinummen varhaiskasvatusta
sekä peruskoulua. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen taso ovat sellaisia asioita, jotka

voivat ohjata ihmisten muuttoliikettä. Uudistettu koulurakennus ja hyvä ilmapiiri koulun sisällä ovat mainostamisen arvoisia asioita.

Että mitä voisi tehdä niin ehkä sitten voisi tuoda esille niitä positiivisia puolia. Meillä on mahtavat kaikki lenkkipolut täällä, toi Pilvilampi on semmoinen tosi kiva luonto alue tuossa. Että ehkä sitten näkyviin sitten myös niitä hyviä kohtia, eikä sitten vaan annettaisi niiden huonojen huhujen pyöriä. (H1)

” Meillä on esimerkiksi tosi kiva koulu [...] ja ehkä, kun se on remontoitu ja laitettu niin myös kaupungin hienoin koulu ja sen piha on kiva.” (H1)

”Me ollaan oltu kyllä tosi tyytyväisiä näihin varhaiskasvatuksen palveluihin ja Variskan kouluunkin. Että kyllä sielläkin varmaan kaikenlaista on, mutta kyllä siellä henkilökunta on tosi hyvin mukana ja puuttuu asioihin ja epäkohtiin.” (H5)

Sen lisäksi, että korostettaisiin Ristinummen hyviä puolia, tulisi kiinnittää huomiota siihen, miten koko kaupunkia koskevista ongelmista puhutaan. Sen sijaan, että korostettaisiin ongelmien esiintyvän tietyillä alueilla, tulisi niitä käsitellä koko kaupunkia koskevinä ongelmina.

Meillä on ympäri kaupunkia joka paikassa samantyyppisiä ongelmia. Että käsiteltäisiin enemmän niinku sitä kaupunkia ja sen hyviä ja huonoja puolia eikä, että Ristinummella on näin vaan että ok, jos meillä on jossain päihdeongelmaa tai lapset ja nuoret voi huonosti niin, että meillä täällä kaupungissa on eikä Ristinummella. (H1)

Kaupunkirakenteen tutkiminen on tärkeää, jotta esimerkiksi juuri segregaatiota voitaisiin ehkäistä. Vaarana kuitenkin on, että hyvää tarkoittavat tutkimustulokset tietyn asuinalueen ongelmista vahvistavat eriytymiskehitystä entisestään. Haastavaa segregaatiotutkimuksessa onkin se, miten tiedottaa vallitsevasta tilanteesta ilman, että se vahvistaa epätoivottua kehitystä entisestään.

6 Yhteenveto

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää haastateltavien ajatuksia Ristinummen maineeseen liittyen. Koska alueen maine ja alueellinen eriytyminen ovat ilmiöinä hyvin lähellä toisiaan, sisältää tutkimuksen teorettinen viitekehys molempien ilmiöiden pääpiirteet. Haastattelujen perusteella Ristinummen kaupunginosa on alueellisesti eriytynyt suhteessa muihin Vaasan kaupunginosiin. Hyvinvointivaltioille tyyppilliseen tapaan eriytyminen Vaasassa ei ole kovin voimakasta, mutta sitä on havaittavissa. Haastateltavat osasivat nimetä Vaasasta hyvämaineisia alueita, kuten Gerby ja Västervik sekä huonomaineisia alueita, kuten Ristinummi, Olympiakortteli ja muutamat korttelit Asemakadulla. Ristinummella mainehaitat kohdistuvat erityisesti vanhan ostoskeskuksen lähellä sijaitseviin kerrostaloihin, jolloin alueellinen eriytyminen on ilmiönä hyvin paikallinen.

Ristinummella voidaan havaita Skifter Andersenin asuinalueen rappeutumisen kehämälän mukaista asuinalueen taantumiskehitystä. On kuitenkin vaikea sanoa, mikä tekijä Ristinummen tapauksessa oli se, joka aloitti taantumiskehityksen. Todennäköisesti kehitykseen on vaikuttanut yhtä aikaa useampi tekijä. Sijainti kaukana keskustasta, vanheneva rakennuskanta, asukasrakenteen yksipuolistuminen ja sosiaalisten ongelmien kasautuminen ovat mahdollistaneet itseään ruokkivan rappeutumiskehän muodostumiseen. Asiaan ovat todennäköisesti vaikuttaneet 1990-luvun lama ja vuoden 2008 finanssikriisi.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää millaiset tekijät ovat vaikuttaneet Ristinummen huonon maineen syntyyn. Haastatteluissa esiin tulleiden huomioiden perusteella Ristinummen huono maine on peräisin vuosikymmenien takaisista tapahtumista. 1980-lopulla alkaneet, ja 1990-luvun laman aikaan jatkuneet ongelmat, kuten alueen levottomuus ovat olleet ratkaisevassa roolissa alueen huonon maineen syntymiselle. Ajan kuluessa huonon maineen syntyyn ovat vaikuttaneet tyyppilliset alueiden eriytymistä edistävät tekijät, muun muassa alueen ulkoasun rappeutuminen ja asukaskannan yksipuolistuminen.

"Mä jotenkin ajattelen, että me ihmiset, jotka täällä asutaan, niin mehän tehdään ja luodaan se maine". (H5)

Kuten yksi haastateltavistakin kiteytti, sosiaalisilla tekijöillä on suuri vaikutus asuinalueen maineen muodostumiseen. Haastattelujen perusteella Ristinummen huonon maineen syntyyn on vaikuttanut asukasrakenteen yksipuolistuminen, erityisesti vanhan ostoskeskuksen läheisissä kerrostaloissa. Asukasrakenteen yksipuolistuminen näkyy sosiaalisten ongelmien kasautumisena ja maahanmuuttajien suurena määränä. Asukkaiden itsensä lisäksi muualla Vaasassa asuvat ovat merkittävässä roolissa asuinalueen huonon maineen syntymisessä, sillä maineesta puhuttaessa kyse on usein juuri alueen ulkoisesta maineesta eli mitä alueen ulkopuolella asuvat ajattelevat alueesta. Ristinummen ulkoinen maine on huono, mutta alueen asukkaat ajattelevat alueestaan positiivisemmin. Näin ollen Ristinummen sisäinen maine on ulkoista mainetta parempi.

Ristinummen ulkoisen maineen kehitykseen on vaikuttanut myös asuinalueen sijainti. Kun alue sijaitsee kaukana keskustasta, ei muualla asuville välttämättä tule luontaista tarvetta vierailta alueella. Haastateltavat tunnistivat sen, että muualla Vaasassa asuvat eivät välttämättä tunne Ristinummea kovin hyvin. Kun asuinalue on itselle tuntematon, muodostuu tietty mielikuva kuulopuheiden perusteella. Kuten Vilkama (2011, s. 31) toteaa, käsitys asuinalueen ominaisuuksista muodostuu usein tuttavaverkoston ja median kautta saatujen mielikuvien kautta. Ristinummen sijainti toimiikin alueen huonoa mainetta ylläpitävänä voimana. Lähellä sijaitseva Pilvilammen ulkoilualue koettiin ainoana alueen vetovoimatekijänä, ja erityisesti koronapandemian aikaan sen vetovoima on lisääntynyt.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen sisältyikin myös mainetta ylläpitävien tekijöiden näkökulma. Voidaan todeta, että Ristinummen huonoa mainetta ylläpitävät osittain samat tekijät, jotka alun perin ovat vaikuttaneet mainehaitan syntyyn. Alueen asuntokanta on pysynyt lähes samanlaisena asuinalueen perustamisesta alkaen, joka ei tänä päivänä vastaa ihmisten asumispreferenssejä. Tämä lisää negatiivisten mielikuvien syntyä aluetta

kohtaan. Lisäksi huonosti hoidetun ympäristön nähtiin vahvistavan negatiivisia mielikuvia ja vauhdittavan huonon maineen syntyä. Sosiaaliset tekijät yhdistettynä median tuotamaan tietoon ylläpitävät huonoa mainetta, jolloin tietoisuus mainehaitoista siirtyy kirjoitusten ja puheiden kautta eteenpäin. Merkittävimpänä huonoa mainetta ylläpitävänä tekijänä nähtiin kuitenkin negatiiviset tapahtumat asuinalueen historiassa, jotka ovat jääneet ihmisten mielikuviin. Aiemmin mainituilla tekijöillä on selkeästi oma vaikutuksensa maineen pysyvyyteen, mutta suurempi painoarvo on vuosikymmenien takaisilla tapahtumilla. Yksittäiset laajaan tietoisuuteen levinneet negatiiviset tapahtumat ovat muodostaneet koko aluetta leimaavan stigman.

Toisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää asuinalueen maineen vaikutusta alueen kehitykseen. Ristinummen huonon maineen nähtiin vaikuttavan alueen kehitykseen kahdella tapaa. Maineen koettiin vaikuttaneen siihen, että kiinnostus alueen kehittämistä kohtaan on vähäistä. Jo valmiiksi huonon maineen vuoksi alueen kehittämistä ei nähdä tärkeänä. Tämä heijastuu hitaaseen suunnitteluun ja kaavoituspolitiikkaan sekä huonosti hoidettuun ympäristöön. Toisaalta huonon maineen koettiin toimivan myös puskurina, joka pakottaa ryhtymään toimenpiteisiin alueen parantamiseksi. Tämä näkökulma konkretisoituu nyt käynnissä oleviin, Vaasan kaupungin ja Vaasan yliopiston toteuttamiin Ristinummen lähiökehityshankkeisiin.

Huono maine voi siis parhaimmillaan jopa mahdollistaa alueen kehittymisen, mikäli tähän mahdollisuuteen tartutaan. Mikäli maine koetaan rasitteena, jonka vuoksi alueen kehittämistä ei nähdä mielekkäänä, vaikuttaa maine omalta osaltaan kehityksen pysähtymiseen. Tällä hetkellä Ristinummen maine vaikuttaa kallistuvan hieman enemmän rasitteen puolelle. Lähivuodet tulevat kuitenkin näyttämään, mihin suuntaan Ristinummen kehitys suuntautuu. Akkutehdaskeskittymän toivotaan vauhdittavan Ristinummen kehitystä, mutta kehitystä ei kuitenkaan voida jättää pelkän akkutehtaan varaan. Ristinummen ongelmat ovat kehittyneet vuosikymmenien saatossa, ja niiden korjaaminen vaatii paljon aikaa ja resursseja. Resurssien lisäksi tarvitaan tahtotilaa alueen kehittämistä kohtaan. Alueen siistiminen ja kunnostaminen olisi hyvä lähtökohta, mutta pysyvämpää

muutosta toisi rakennuskannan uudistaminen ja tätä kautta asukasrakenteen monipuolistuminen. Toisaalta parhaillaan jylläävä koronapandemia voi vaikuttaa ennalta-arvaamattomasti Ristinummen tulevaisuuteen.

Maine ja alueellinen eriytyminen muodostuvat monista tekijöistä, jotka vaikuttavat toisiinsa. Näiden ilmiöiden tutkiminen on tärkeää, jotta epätoivottuun kehityssuuntaan vaikuttavat tekijät tunnistetaan, ja siihen voidaan puuttua ajoissa. Maine ja epätoivottu eriytymiskehitys muodostuvat pitkällä aikavälillä, joten kehitykseen vaikuttaneita tekijöitä voi olla vaikea tunnistaa jälkikäteen. Suomessa sekä mainetta ja alueellista eriytymistä on tutkittu vielä melko vähän. Aiheen tutkiminen edistäisi tietoisuutta ja antaisi työkaluja kaupunkisuunnittelun parissa työskenteleville. Haasteena kuitenkin on, kuinka aihetta pystytään tutkimaan niin, että tulokset eivät itsessään lisää epätoivottua kehitystä. Onnistunut maineyö vaatii resursseja ja hieman tuuriakin. Kuten yksi haastateltavista tiivistä:

Asuinalueiden maineessa ei mun mielestä ole niinkään kyse siitä, mikä se tilanne oikeasti on tai mikä se nyt on, vaan se on enemmänkin kyse siitä, että miten se on historian aikana muodostunut ja sitten sen korjaamiseen vaan menee ihan valtava määrä aikaa [...] että mun mielestä se koko paletti on sattuman, hyvän tuurin ja taidokkaan työskentelyn välinen symbioosi, että tavallaan kaikkia niitä tarvitaan. (H2)

Lähteet

- Aaltio, I. & Puusa, A. (2020). Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulee ottaa huomioon? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*, (s. 169–179). Gaudeamus.
- Andersson, R. & Bråmås, Å. (2004). Selective migration in Swedish distressed neighbourhoods: can area-based urban policies counteract segregation processes? *Housing studies*, 19(4), 517–539. <https://doi.org/10.1080/0267303042000221945>
- Arthurson, K. (2013). Mixed tenure communities and the effects on neighbourhood reputation and stigma: Residents' experiences from within. *Cities*, 35, 432–438. <http://dx.doi.org/10.1016/j.cities.2013.03.007>
- Aula, P. & Heinonen, J. (2002). *Maine: menestystekijä*. WSOY.
- Aula, P., Vehkalahti, K. & Äikäs, T. (2007). *Kaupunkimaine. Tutkimus kaupunkien maineen rakenteesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä*. Suomen Kuntaliitto.
- Bernelius, V. (2013). *Eriytyvät kaupunkikoulut. Helsingin peruskoulujen oppilaspohjan erot, perheiden kouluvalinnat ja oppimistuloksiin liittyvät aluevaikutukset osana kaupungin eriytymiskehitystä* [väitöskirja, Helsingin yliopisto]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-272-530-1>
- Burgess, E. (1925). The Growth of the City: An Introduction to a Research Project. Teoksessa C. Hamnett (toim.), *Social Geography: A Reader* (s. 26–33). Arnold.
- Evans, M. & Lee, B. (2020). Neighborhood reputations as symbolic and stratifying mechanism in the urban hierarchy. *Sociology compass*, 14(10), 1–15. <http://dx.doi.org/10.1111/soc4.12831>
- Hall, T. & Barrett, H. (2012). *Urban Geography*. Routledge.
- Halonen, T. (2016). *Maineella menestykseen – mainetyö kaupunkiseudun kehittämisen välineenä: tapaustutkimus maineen ja aluekehityksen yhteydestä kolmella kaupunkiseudulla* [väitöskirja, Lapin yliopisto]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-904-3>

- Harris, B., Schmalz, D., Larson, L. & Fernandez, M. (2021). Fear of the Unknown: Examining Neighborhood Stigma's Effect on Urban Greenway Use and Surrounding Communities. *Urban Affairs Review*, 57(4), 1015–1048. <https://doi.org/10.1177%2F1078087420909529>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2008). *Tutkimushaastattelu – teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.
- Jalkanen, R., Kajaste, T., Kauppinen T., Pakkala, P. & Rosengren, C. (2017). *Kaupunkisuunnittelu ja asuminen*. Rakennustieto Oy.
- Juhila, K. (n.d.). Teemoittelu. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Noudettu 15.1.2022 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/>
- Juntto, A. (2010). Suhdanteet ja trendit muovaavat asumisen tulevaisuutta. Teoksessa A. Juntto (toim.), *Asumisen unelmat ja arki* (s. 259–286). Gaudeamus.
- Kearns, A., Kearns, O. & Lawson, L. (2013). Notorious Places: Image, Reputation, Stigma. The Role of Newspapers in Area Reputations for Social Housing Estates. *Housing Studies*, 28(4), 579–598. <https://doi.org/10.1080/02673037.2013.759546>
- Knox, P. & Pinch, S. (2010). *Urban Social Geography: An Introduction*. Taylor & Francis Group.
- Kortteinen, M., Tuominen, M. & Vaattovaara, M. (2005). Asumistoiveet, sosiaalinen epäjärjestys ja kaupunkisuunnittelu pääkaupunkiseudulla. *Yhteiskuntapolitiikka*, 70(2), 121–131. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209117099>
- Kortteinen, M. & Vaattovaara, M. (1999). Huono-osaisuus pääkaupunkiseudulla 1980- ja 1990-luvuilla – käännekohta kaupunkiseudun kehityksessä? *Terra*, 111(3), 133–145. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-535657>
- Kyttä, M., Pakkasalo, K. & Vaattovaara, M. (2010). Asuminen – eletty unelma. Teoksessa A. Juntto (toim.), *Asumisen unelmat ja arki* (s. 91–120). Gaudeamus.
- Murdie, R. (1971). The Social Geography of the City: Theoretical and Empirical Background. Teoksessa L. Bourne (toim.), *Internal Structure of the City. Readings on space and environment* (s. 279–290). Oxford University Press.

- Musterd, S., Marcińczak, S., van Ham, M. & Tammaru, T. (2016). Socioeconomic segregation in European capital cities. Increasing separation between poor and rich. *Urban Geography*, 38(7), 1062–1083. <https://doi.org/10.1080/02723638.2016.1228371>
- Pahl, R. E., Flynn, R. & Buck, N. H. (1983). *Structures and Processes of Urban Life* (2. painos). Longman Group.
- Pinkster, F., Ferrier, M. & Hoekstra, M. (2020). On the Stickiness of Territorial Stigma: Diverging Experiences in Amsterdam's Most Notorious Neighbourhood. *Antipode*, 52(2), 522–541. <http://dx.doi.org/10.1111/anti.12608>
- Prementier, M., van Ham, M. & Bolt, G. (2007). Behavioural Responses to Neighbourhood Reputations. *Journal of Housing and the Built Environment*, 22(2), 199–213. <http://dx.doi.org/10.1007/s10901-007-9075-8>
- Prementier, M., van Ham, M. & Bolt, G. (2008). Same neighbourhood...Different views? A confrontation of internal and external neighbourhood reputations. *Housing studies*, 23(6), 833–855. <https://doi.org/10.1080/02673030802416619>
- Prementier, M., van Ham, M. & Bolt, G. (2009). Neighbourhood reputation and the intention to leave the neighbourhood. *Environmental and Planning*, 41(9), 2162–2180. <http://dx.doi.org/10.1068/a41262>
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020). Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa A. Puusa, P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 73–83). Gaudeamus.
- Skifter Andersen, H. (1995). Explanations of decay and renewal in the housing market: What can Europe learn from American research? *Netherlands Journal of Housing and the Built Environment*, 10, 65–85.
- Skifter Andersen, H. (1998). Gentrification or social renewal? Effects of public supported housing renewal in Denmark. *Scandinavian Housing and Planning Research*, 15(3), 111–128. <https://doi.org/10.1080/02815739808730451>.
- Stjernberg, M. (2015). Suomalaisten 1960- ja 1970-lukujen lähiöiden sosioekonominen kehitys ja alueellinen eriytyminen. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80(6), 547–561. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2015121023619>

- Stjernberg, M. (2019). Concrete Suburbia: Suburban housing estates and socio-spatial differentiation in Finland [väitöskirja, Helsingin yliopisto]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-4920-6>
- Tilastokeskus. (2022). *Paavo (Postinumeroalueittainen avoin tieto): Asukasrakenne, 2020*. Noudettu 1.2.2022 osoitteesta https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Postinumeroalueittainen_avoin_tieto/
- Uuskallio, I. (2001). *Arvostetut asuinsijat. Asuinalueiden arvostuksen sosiokulttuurinen analyysi 1900-luvun Helsingissä ja Tehtaankadulta etelään*. Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Vaasan kaupunki. (2021a). Ristinummen lähiökehittämisen hankkeen tavoitteet. Noudettu 9.12.2021 osoitteesta <https://www.vaasa.fi/tietoa-vaasasta-ja-seudusta/kehittyva-ja-kansainvalinen-vaasa/kaupungin-kehittaminen/asuinalueiden-kehittamishankkeet/ristinummen-lahiokehittaminen/>
- Vaasan kaupunki. (2021b). Vireillä olevat asemakaava – Ristinummen keskus. Noudettu 16.12.2021 osoitteesta <https://www.vaasa.fi/tietoa-vaasasta-ja-seudusta/kehittyva-ja-kansainvalinen-vaasa/kaupunkisuunnittelu/kaavoitus/vireilla-olevat-ase-makaavat/>
- Vaasan kaupunkisuunnittelu. (2010). *Vaasan kaupunki - Kulttuuriympäristöselvitys*. Noudettu 25.11.2021 osoitteesta <https://www.vaasa.fi/tietoa-vaasasta-ja-seudusta/kehittyva-ja-kansainvalinen-vaasa/kaupunkisuunnittelu/kaavoituksen-julkaisut/>
- Vaasan yliopisto. (2021). *Lähiö-Inno tutkii asuinalueiden segregatiota ja sosiaalista kestävyyttä*. Noudettu 26.1.2021 osoitteesta <https://sites.uwasa.fi/lahioinno/lahioinno-tutkii-asuinalueiden-segregatiota-ja-sosiaalista-kestavyytta/>
- Vaattovaara, M. (1998). *Pääkaupunkiseudun sosiaalinen erilaistuminen*. Helsingin kaupungin tietokeskus.
- van Kempen, R. & Özüekren, A. (1998). Ethic Segregation in Cities: New Forms and Explanations in a Dynamic World. *Urban studies*, 35(10), 1631–1656. <https://doi.org/10.1080%2F0042098984088>

- Varjonen, T. (2017). *Slumminummi, Ristislummi – lähiön maine on ja pysyy*. Yle. Noudettu 9.12.2021 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-9586853>
- Vilkama, K. (2011). *Yhteinen kaupunki, eriytyvät kaupunginosat? Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden alueellinen eriytyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla* [väitöskirja, Helsingin yliopisto]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-272-096-2>
- Vilkama, K., Vaattovaara M. & Dahlmann H. (2013). Kantaväestön pakoa? Miksi maahanmuuttajakeskittymistä muutetaan pois? *Yhteiskuntapolitiikka*, 78(5), 485–497. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201310236845>.
- Wassenberg, F. (2004a). Large social housing estates: From stigma to demolition? *Journal of Housing and the Built Environment*, 19, 223–232. <http://dx.doi.org/10.1007/s10901-004-0691-2>
- Wassenberg, F. (2004b). Renewing stigmatised estates in the Netherlands: A framework for image renewal strategies. *Journal of Housing and the Built Environment*, 19(3), 271–292. <http://dx.doi.org/10.1007/s10901-004-0694-z>
- Wessel, T., Andersson, R., Kauppinen, T. & Skifter Andersen, H. (2017). Spatial Integration of Immigrants in Nordic Cities: The Relevance of Spatial Assimilation Theory in a Welfare State Context. *Urban Affairs Review*, 53(5), 812–842. <http://dx.doi.org/10.1177/1078087416638448>
- Ympäristöministeriö. (n.d.). Lähiöohjelma 2020–2022. Noudettu 7.1.2022 osoitteesta <https://ym.fi/lahioiden-kehittaminen>.
- Zwiers, M., Bolt, G., van Ham, M., & van Kempen, R. (2016). The global financial crisis and neighborhood decline. *Urban Geography*, 37(5), 664–684. <http://dx.doi.org/10.1080/02723638.2015.1101251>
- Äikäs, T. (2004). *Imagoa etsimässä. Kaupunki- ja aluemarkkinoinnin haasteista mielikuvien mahdollisuuksiin*. Suomen kuntaliitto.

Liite. Haastattelurunko

POHJUSTUS AIHEESEEN

1. Minkä ikäinen olet ja millainen suhde sinulla on Ristinummen kaupunginosaan? (kuinka hyvin tunnet aluetta? oletko asunut siellä? oletko työskennellyt alueella?)
2. Millainen asuinalue Ristinummi on mielestäsi? Alueen hyvät ja huonot puolet?

ALUEEN MAINE

3. Millainen maine Ristinummella on sinun mielestäsi? Onko maine muuttunut vuosien saatossa? Vastaako maine mielestäsi alueen todellista tilannetta?
4. Mitä Ristinummen ulkopuolella asuvat kaupunkilaiset ajattelevat käsityksesi mukaan alueesta?
5. Onko koko Ristinummella samanlainen maine vai onko alueen sisällä havaittavissa eri maineen omaavia alueita?
6. Onko havaittavissa jotain tiettyjä tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet maineen syntyyn?
7. Entä mitkä tekijät mielestäsi ylläpitävät mainetta?

ALUEEN KEHITYS

8. Mitkä asiat Ristinummella ovat mielestäsi eniten kehityksen tarpeessa? Onko niillä yhteys alueen maineeseen?
9. Onko alueelle kohdistettu toimenpiteitä, joilla on pyritty vaikuttamaan alueen maineeseen?
10. Millaisilla toimenpiteillä mielestäsi alueen mainetta voisi muuttaa?

- 11.** Onko alueen maine otettu huomioon aluetta kehittäessä? Onko maineella ollut vaikutuksia siihen, miten aluetta kehitetään?
- 12.** Onko Ristinummea mielestäsi kehitetty tarpeeksi?
- 13.** Sana on vapaa!